

ORGAAN

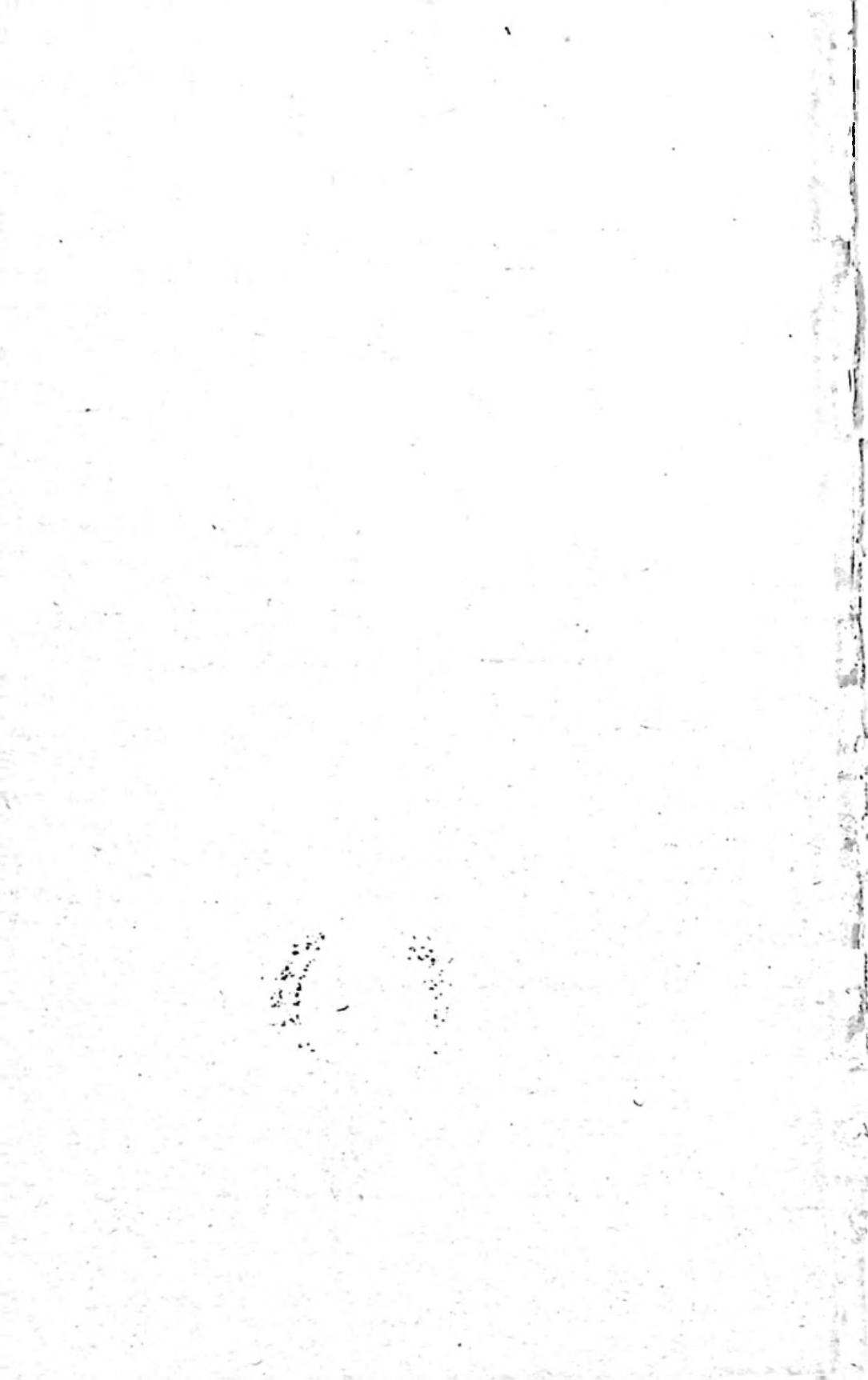
VAN DE VEREENIGING TER
BEOEFENING VAN DE

KRIJGS-

WETENSCHAP

JAARGANG
1937/1938

N.V. DRUKKERIJ C. BLOMMENDAAL, 's-GRAVENHAGE

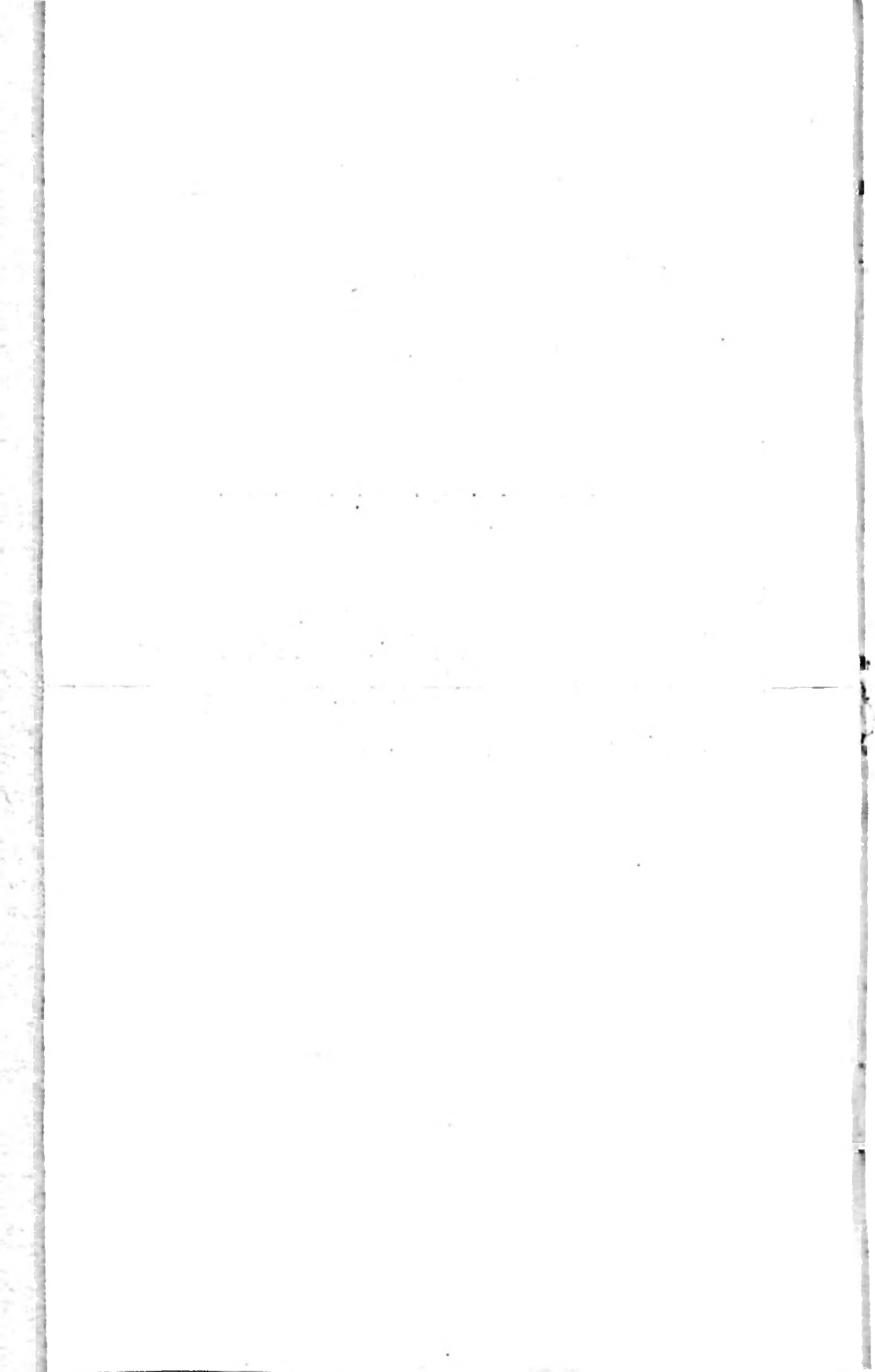

INHOUDSOPGAVE JAARGANG 1937—'38.

Bladz.

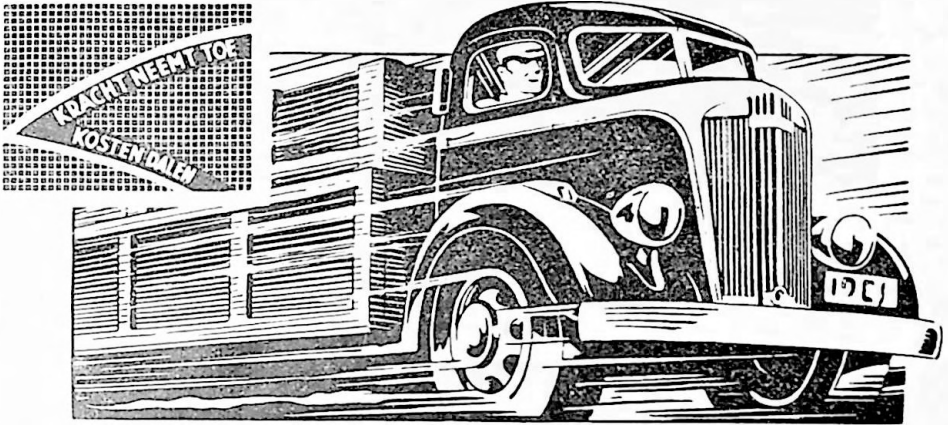
I	F. S. W. de Ronde, Luitenant ter Zee 1e Klasse. Welke zee- en luchtstrijdkrachten zijn voor de verdediging van Nederlandsch-Indië noodzakelijk? . . .	3
II	P. L. van Boven, Kapitein Gen. Staf. De strijd van het 9e Fransche leger nabij de moerassen van Saint Gond tijdens den Marneslag in September 1914 . . .	91
III	M. W. L. van Alphen, Luitenant Kolonel Gen. Staf. Tactische beschouwingen over strategische overvallingen	133
IV	P. G. Mantel, Kapitein Gen. Staf K.N.I.L. De harmonie in de weermacht in Nederlandsch-Indië . . .	167
	Jhr. J. Sandberg, Kapitein Gen. Staf K.N.I.L. Taak en samenstelling van het Kon. Ned. Indische Leger als onderdeel van de harmonische weermacht . . .	199
V	N. T. Carstens, Kolonel Gen. Staf. Etappen- en verkeersdienst voor Nederland en eenige daarmee samenhangende vraagstukken	300

Opnieuw
**NEEMT CHEVROLET DE LEIDING
 MET EEN UITGEBREID PROGRAMMA:**

- a) 5 nieuwe chassis met naar voren geplaatst stuur
- b) 4 nieuwe chassis met Diesel motor
- c) Een serie van 20 verschillende modellen

VOORTAAN KUNT U OOK VAN DE CHEVROLET-BEDRIJFSZUINIGHEID
 GENIETEN VOOR ZWAAR VERVOER TOT **14 TON** (totaal treingewicht)

19 tot 23 o/o
MEER LAADOPPERVLAK

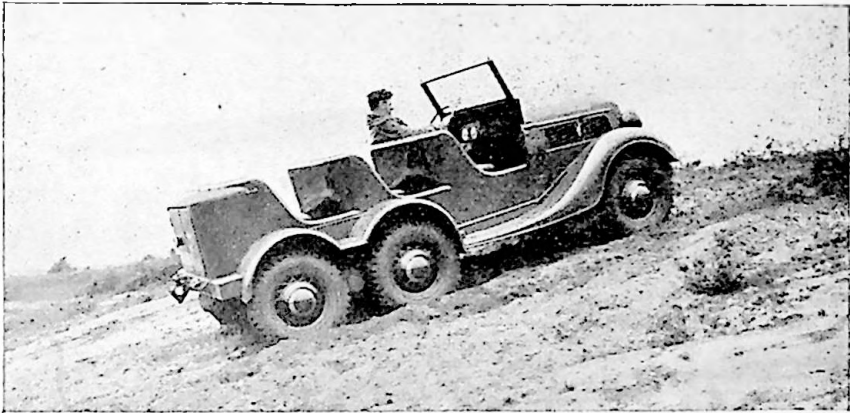
Zonder dat de totale chassis-lengte werd
 vergroot, wint U met de nieuwe Chevrolet-
 chassis, met naar voren geplaatst stuur en
 3,30 m., 3,95 m. en 4,66 m. wielbasis, res-
 pectievelijk 19 %, 23 % en 21 % totaal
 laadoppervlak. Daardoor... **MEER RENDE-
 MENT.** Bovendien door lager dood gewicht
 zuiniger verbruik. Nogmaals... **MEER RENDE-
 MENT.** Uw plaatselijke Chevrolet-dealer zal
 U gaarne door een demonstratie overtuigen.

11 modellen met gewoon stuur
5 modellen met naar voren geplaatst stuur
4 modellen met Diesel motor
20 Chevrolet modellen

...waaronder U zeker het chassis zult vinden, dat nauwkeurig aan de eischen van Uw bedrijf voldoet.

*Chevrolet behartigt
 Uw belangen!*

Gereserveerd voor
N.V. Hazemeyer's Fabriek
van Signaalapparaten.

„TRADO IV”

---

tractor voor infanteriegeschut en lichte aanhangwagens, met vier aangedreven achterwielen, tevens bijzonder geschikt als commandowagen.

Totaalgewicht 1535 KG., inclusief geheel stalen carrosserie. Snelheid varieert van 4 tot 90 KM. per uur. De wagen kan voorzien worden van:

„CELLASTIC”

---

kogelvrije banden, waarvoor wij de alleenverkoop hebben verworven.

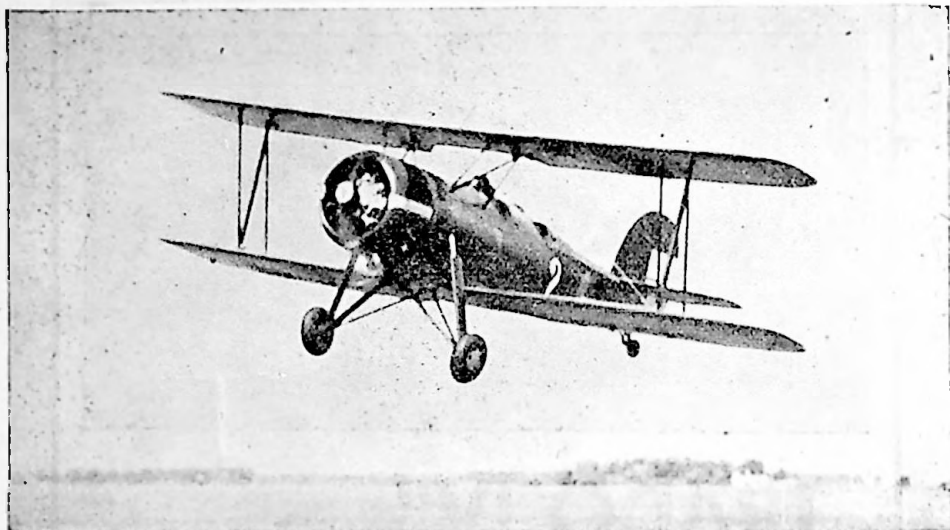
NEDERLANDSCH FABRIKAAT.

Van Doorne's Aanhangwagenfabriek N.V.

EINDHOVEN - - TELEFOON 5544 (4 lijnen)

SPECIALITEIT IN VOERTUIGEN VOOR MILITAIRE DOELEINDEN

KOOLHOVEN FK 51 MILITAIRE TRAINER

WORDT GEBOUWD VOOR:

**MARINE, LEGER
EN KOLONIEN**

N.V. KOOLHOVENVLIEGTUIGEN
WAALHAVEN ROTTERDAM

A. B. BOFORS

EN

A. B. BOFORS' NOBELKRUT

geven gaarne aan de leden
der Vereeniging inlichtingen
omtrent hare fabrikaten.

VERTEGENWOORDIGERS:

PARKSTRAAT 69A, DEN HAAG.

Vickers- Armstrongs Limited

Vertegenwoordigers:

**N.V.
Nederlandsch-Engelsche
Technische
Handel Maatschappij**

Korte Voorhout 12
's-GRAVENHAGE

Bijeenkomst van 26 October 1937 te Amsterdam.

Voorzitter: Zijne Excellentie Luitenant-Generaal b.d.
C. A. Prins.

De Voorzitter.

Mijne Heeren!

Ik open deze eerste vergadering in het nieuwe werkjaar en heet u allen welkom. In het bijzonder geldt dat welkom den Vice-Admiraal Kruijs, Commandant der Marine te Den Helder, den kapitein ter Zee Meyer Ranneft, Onder-Commandant der Marine te Amsterdam, den Luitenant-Kolonel Boswijk, Garnizoens-Commandant te Amsterdam en voorts Bestuur en leden van de afdeeling Amsterdam der verschillende Officiëren-vereeningen van de Koninklijke Landmacht; van de Marine-Vereening, van de Vereening Onze Vloot en van de afdeeling Amsterdam van de Vereening voor Nationale veiligheid en voorts alle overige H.H., die hier hedenavond geïntroduceerd zijn.

Onze vergaderingen worden doorgaans te 's-Gravenhage gehouden, doch gelet op het onderwerp, meende ons Bestuur juist te handelen, met ditmaal de voordracht in 's lands hoofdstad te doen houden, wegens het groote aantal reserve-officiëren en marine-officiëren hier woonachtig en ook wegens de belangstelling, die dit onderwerp ongetwijfeld ook in andere kringen, o.a. handelskringen zal ontmoeten. De volle zaal bewijst, dat ons Bestuur in dezen juist heeft gezien.

Ik verzoek U thans een oogenblik met mij in gedachten te verwijlen bij de mannen van den Marine-Luchtvaartdienst, die zeer onlangs bij twee achtereenvolgende ongelukken in Nederlandsch-Indië het leven lieten (alle aanwezigen verheffen zich van hun zetels). Onze deelneming gaat uit naar de slachtoffers zelve en hun nagelaten be-

trekkingen en voorts naar de Koninklijke Nederlandsche Marine. De namen der slachtoffers zullen in onze herinnering blijven voortleven, als de namen van mannen, die bij het uitoefenen van hun plicht vielen op het veld van eer. Zij rusten in vrede.

Ik vestig nog de aandacht van onze leden op het laatste Wetenschappelijk Jaarbericht, dat dezen zomer in hun bezit is gekomen, en gebruik deze gelegenheid om den Redacteur, Generaal-Majoor Jhr. J. T. Alting von Geusau, en zijne medewerkers onzen dank en waardeering te brengen voor den schat van gegevens dien zij ons daarin weder hebben geschonken. (Applaus).

Ons werkplan voor het komende winterseizoen, omvat behalve de voordracht van hedenavond:

November: Kapitein van den Generalen Staf P. L. van Boven. De strijd in de Maraïs de St. Gond". September 1914.

Januari: Luitenant-Kolonel van den Generalen Staf M. W. L. van Alphen. Tactische Beschouwingen over de uitvoering van strategische overvallingen en de verdediging daartegen (vermoedelijk te Amersfoort).

Maart: Kapiteins van den Generalen Staf van het K. N. I. L. P. G. Mantel en Jhr. J. M. P. Sandberg. Over de harmonie in de weermacht in Nederlandsch-Indië en de samenstelling van het K. N. I. Leger.

April: Kolonel van den Generalen Staf N. T. Carstens. De Etappen- en Verkeersdienst.

Reserve: Majoor der Infanterie S. Veldmeyer. De opleiding onzer infanterie.

Ik geef thans het woord aan den Luitenant ter Zee 1e klasse F. S. W. de Ronde voor het houden van zijne voordracht over:

WELKE ZEE- EN LUCHTSTRIJDKRACH- TEN ZIJN VOOR DE VERDEDIGING VAN NEDERLANDSCH-INDIË NOODZAKELIJK?

Luitenant ter Zee 1e klasse F. S. W. de Ronde.

Mijnheer de Voorzitter, Excellenties,

Mijne Heeren,¹⁾

U hebt in Uw convocatie-biljet gelezen, dat ik hedenavond tot U zal spreken over de verdediging van Nederl.-Indië, doch om dit onderwerp op de juiste wijze tot U in te leiden, is allereerst een ruimer standpunt noodig. Want Nederl.-Indië is een deel van het Koninkrijk der Nederlanden, een Koninkrijk, waarvan de verschillende deelen zoodanig over den aardbol zijn verdeeld, dat, in navolging van het oude Spaansche gezegde, men hier ook kan verklaren: „de zon gaat op Nederlandsch gebied nimmer onder”. In de tweede plaats heeft het onderwerp betrekking op de Koninklijke Marine, die, zooals U weet een Staatsmarine is, een werktuig in handen van de Regeering van het geheele Imperium. Hoewel momenteel het gebied, dat wij aanduiden als Nederl.-Indië, maritiem-politiek gesproken, het meest wordt bedreigd, kunnen we de verdediging van dit gebiedsdeel niet anders bekijken dan in het kader van het geheele Koninkrijk en in het kader van de geheele wereldconstellatie.

Hoe komt het nu dat dit gebiedsdeel, waarover Nederland reeds gedurende 3 eeuwen vrijwel onafgebroken de heerschappij heeft gevoerd, in den laatsten tijd het meest wordt bedreigd? Om dit na te gaan, wil ik in het kort het Koloniale vraagstuk met zijn economisch-historische achtergrond beschouwen en ik doe dit aan de hand van een reeks artikelen, die Prof. Schrieke eind 1936 in de Haagsche Courant publiceerde.

Vele streken op aarde, die in den loop der tijden min of

---

¹⁾ Voor de stellingen en de defensie-grondslagen van Nederlandsch-Indië wordt verwezen naar het einde van de voordracht.

meer onafhankelijk zijn geworden, worden in deze beschouwingen nog als Kolonie aangemerkt. Ook Nederl.-Indië, hoewel staatsrechterlijk geen „Kolonie” meer (de uitdrukking Minister van Koloniën en Departement van Koloniën doen ons nog aan den ouden toestand denken) valt hier onder dezelfde categorie.

In de algemeene koloniale wereldgeschiedenis zijn drie duidelijk af te scheiden perioden te onderkennen, die elk hun stempel drukken op de beteekenis van koloniën voor het Moederland.

1e. *De Mercantilistische periode:* Deze begon ongeveer in het begin van onze Gouden Eeuw, toen Engeland, Holland, Frankrijk en anderen het voorbeeld van Spanje en Portugal volgden, nieuwe gebieden ontdekten en verwierven en aldaar handelsbetrekkingen aanknoopten. Koloniën beteekenden toen rijkdom en macht. Een uitgebreide winstgevende handel bracht ongekennde voorspoed aan het Moederland.

2e. *De periode van Vrijhandel:* Door de groote concurrentie, die oorzaak werd van een te ruim aanbod van koloniale producten op de wereldmarkt en door gelijktijdig vallende moeilijkheden in het beheer van de koloniale gebieden, werd in de laatste helft van de 18de eeuw het bezit van koloniën minder winstgevend, daarna dikwijls zelfs een verliespost. Bovendien was in sommige landen, voornamelijk Engeland, door industrialisatie een wijziging in het handelssysteem gekomen. De uitgestrekte koloniale gebieden boden een ruime afzetmarkt voor de industrie-producten en een welkome gelegenheid voor het verkrijgen van enkele grondstoffen voor die industrie. Dit veroorzaakte een nieuw handelssysteem, dat zich niet meer stoorde aan koloniale grenzen, men kocht en verkocht waar dit het voordeligst kon geschieden. Het bezit van koloniën gaf hierdoor geen voordeelen meer, doch slechts een verplichting aan het Moederland, nml. de zorg voor het handhaven van rust en orde in het eigen gebiedsdeel, daar dit anders buiten dit handelssysteem zou komen te staan. Een ieder, ook de „kolonie-looze”, kon profiteeren van dezen handel, zoodat in

deze periode de drang om eigen koloniën te verwerven, waaraan dus verplichtingen waren verbonden, plaats ging maken voor een afkeer van koloniaal bezit.

3e. *De tegenwoordige periode van het economisch nationalisme.* Het getij keerde, toen het economisch nationalisme zijn intrede deed. In de Vereenigde Staten, in Duitschland, in Frankrijk, in Rusland en later in Japan en Italië waren jonge industriën ontstaan als gevolg van overbevolking, die om bescherming tegen de oudere zusters vroegen. Behalve om protectie voor hun ontluikende nijverheid was het hen te doen om afzetgebieden, waarin zij, door ze onder hun gezag of invloed te brengen, zich een bevoorrechte positie konden verzekeren. Dat waren o.m. de koloniën, doch we doen goed om te realiseeren, dat dergelijke gebieden zich niet tot de eigenlijke gezegde koloniën beperkten. Het zijn tegenwoordig vooral Italië, Duitschland en Japan, die bij voortduring den nadruk leggen op de noodzaak van het beschikken over expansiegebied.

.. Waaruit bestaat deze noodzaak?

In de eerste plaats is het een prestige kwestie, terwijl de geschiedenis leert, dat autocratische regeeringen dikwijls koloniale veroveringen zoeken tot afleiding van binnenland-sche moeilijkheden.

In de tweede plaats wordt gewoonlijk de noodzaak van het bezit van koloniën bepleit op de volgende gronden:

1e. Overbevolking, 2e. den handel, 3e. de beschikking over grondstoffen. Het was de industrie, voornamelijk de ijzer- en katoenindustrie, die in de zeventiger jaren den eersten stoot tot de hernieuwe belangstelling voor de koloniale expansie gaf. Het was het zoeken naar afzetgebieden voor de overproductie. Op de vraag naar grondstoffen werd eerst veel later, vooral na den wereldoorlog, de nadruk gelegd. Daartusschenin ligt de periode waarin de aandacht bovenal gericht was op beleggings-mogelijkheden voor geaccumuleerd kapitaal en spoorweg- en mijnconcessies de eerste plaats innamen. Het interesse in petroleum vormde de overgang tot de specifieke „grondstoffen-periode“. Begint men echter propaganda te maken

voor koloniale expansie, dan wordt altijd met nadruk het nijpende bevolkingsprobleem op den voorgrond gesteld. Zoo was het in Duitschland in de zeventiger en tachtiger jaren; zoo is het dan ook nu weer in Italië en Japan.

Wat heeft de ervaring op dit gebied echter bewezen? Dat koloniën voor de absorbeering van een bevolkingsoverschot van het Moederland nagenoeg niets bijdragen! „Overbevolking” blijkt slechts een relatief begrip te zijn, dat samenhangt met andere sociale omstandigheden als: levensstandaard, distributie van het nationale inkomen, technische ontwikkeling, in het algemeen van het economische ontwikkelingsstadium van het land.

Emigratie heeft alleen vatbaarheid indien het geschiedt naar streken waar, òf de bevolking dun is, òf waar een hogere levensstandaard bestaat, terwijl het klimaat in de nieuwe woonplaats geschikt moet zijn voor het fysiek van de nieuwe ingezetenen.

Uit Europa emigreerden in de laatste vijftig jaar in totaal 40 miljoen menschen, waarvan er echter 21 miljoen weder terugkeerden, zoodat aan netto-emigratie overblijft 19 miljoen. Daartegenover staat, dat de bevolking van Europa in diezelfde periode toenam met 175 miljoen zielen, terwijl zich slechts 500.000 Europeanen blijvend in alle koloniën tezamen vestigden. Uit Duitschland had sedert omstreeks het midden der vorige eeuw een geweldige emigratie plaats. Deze omstandigheid werd dan ook aangevoerd ten bewijze van de onmisbaarheid van eigen koloniaal bezit dat in staat zou stellen, deze volksenergie voor eigen land te bewaren.

Dank zij de doorgezette industrialisatie kwam deze vloed tot staan, maar in alle Duitse koloniën tezamen woonden in 1914 nog geen 20.000 Duitschers!

In de stad New-York alleen wonen tweemaal zooveel Italianen als het totaal aantal Europeanen in alle Italiaansche koloniën bijeengenomen bedraagt. Van de Italiaansche emigratie tusschen 1886 en 1927 ging 96.4 pCt. naar Amerika (54.8 pCt. naar de Vereenigde Staten); van de Britsche 72.2 pCt. (46.3 pCt. naar de Vereenigde Staten).

Vergelijkt men het aantal Nederlanders, dat zich tusschen 1865 en 1924 in Nederlandsch-Indië heeft gevestigd met dat, wat zich uit Nederlandsch-Indië in Nederland heeft gevestigd, dan blijkt het, dat het laatste aantal het eerste zelfs nog met 17.153 overtreft! Terwijl van 1925 tot 1935 de bevolking van Japan met 7.8 millioen zielen toenam, steeg het aantal Japanners in de Japansche koloniën door natuurlijke aanwas en emigratie slechts met 297.515

Uit deze gegevens, die zich gemakkelijk met talloze andere voorbeelden zouden laten vermeerderen, blijkt afdoende, dat koloniën geen remedie vormen tegen overbevolking van het Moederland. De verklaring van dit verschijnsel moet worden gezocht in het feit, dat de lagere bevolkingsklassen in het algemeen ongaarne emigreeren, en dat voor hen tengevolge van het nog lagere levenspeil der inheemsche massa in de koloniën ook geen bestaansmogelijkheid aanwezig is.

Wel heeft de ervaring van het Britsche Rijk en van Nederland geleerd, dat koloniën een uitweg geven aan de intellectueele en half-intellectueele middenklasse, waarvoor de kansen in het moederland beperkt zijn.

Toen in de laatste decennia der vorige eeuw het economisch nationalisme zijn intrede deed, lagen nog uitgestrekte gebieden van de wereld open voor koloniale expansie. Nu is er geen „Niemandland” meer. Bovendien zijn overal nationale industrieën ontstaan, waardoor weer nieuwe problemen zijn gerezen. Uit het oogpunt van bevolkingspolitiek kan dus worden geconstateerd dat het koloniale vraagstuk geen belangrijke rol speelt. De immigratie-politiek der Vereenigde Staten van Amerika en de Zuid-Amerikaansche republieken is van veel vitaler betekenis voor Duitschland, Italië, Japan. dan het bezit van koloniën.

Hoewel de behoefte aan afzetgebied voor de katoenen ijzer-industrie den eersten stoot tot de 19de eeuwsche jacht op koloniën heeft gegeven, blijkt, nu er op een ervaring van circa 50 jaren kan worden teruggezien, dat de Koloniale handel toch niet die resultaten heeft opgeleverd.

die men er in den aanvang van heeft verwacht. Niet, dat verschillende industrieën, handel- en scheepvaart-maatschappijen en banken daarvan geen baat zouden hebben ondervonden, of dat arbeiders en employé's niet van de daardoor geschapen vermeerderde werkgelegenheid zouden hebben geprofiteerd. Daartegenover staan evenwel voor den nationalen belastingbetaler de uitgaven door den Staat besteed aan de verovering van de koloniën, aan de handhaving van rust en orde aldaar, aan de bedwinging van opstanden, aan de inrichting van de defensie tegen aanvallen van buiten, aan de inrichting van maritieme steunpunten en aan uitbreiding van de vloot, enz. ter beveiliging van den handel en van de verbindingslijnen. Daartegenover staat óók een gedeelte van de kosten van den wereldoorlog, omdat één van de diepere oorzaken van dien oorlog in de koloniale kwestie was gelegen.

Vraagt men zich dus af: „do colonies pay?” dan dienen de baten tegen de kosten te worden afgewogen. Tusschen 1894 en 1932 bedroeg het totaal van den handel van Italië met al zijn koloniën (invoer en uitvoer samen) 5561 millioen lire, d.i. minder dan één-honderdste van den Italiaanschen buitenlandschen handel gedurende dezelfde bijna 40-jarige periode. Doch alleen reeds in 1913—1932 (d.w.z. in nog geen 20 jaar tijd) legde Italië, ongerekend de kosten van de verovering van Tripolis en den wereldoorlog, 6856 millioen lire aan zijn koloniën ten koste. Duitschlands handel met al zijn koloniën beliep in de jaren 1894 tot 1913 een bedrag van 972 millioen mark (d.i. minder dan vier-duizendste van zijn geheelen buitenlandschen handel over diezelfde periode), maar in dienzelfden tijd legde het, ongerekend zijn uitgaven voor Kiautsjau, 1002 millioen mark op zijn koloniën toe. Van 1894 tot 1934 beliep Japans handel met al zijn koloniën 15.551 millioen yen, d.i. 15.4 pCt. van den totalen Japanschen buitenlandschen handel in die veertig jaren. Zijn netto-uitgaven voor de verovering van de koloniën bedroegen 2860 millioen. Laat men buiten beschouwing wat de Russisch-Japansche oorlog, de wereldoorlog en de agressie

van Mantsjoekwo en Noord-China aan Japan hebben gekost, maar voegt men bij deze 2860 millioen 15.4 pCt. van Japan's normale militaire uitgaven in diezelfde periode, dan komt men reeds op een bedrag van 5329 millioen yen aan ten behoeve van Japan's koloniaal bezit gemaakte kosten, d.i. 33.7 pCt. van het hooger genoemd totaal van den Japanschen kolonialen handel, een percentage, dat stellig niet door de winst op dien handel wordt gedekt.

Uit deze cijfers blijkt wel, dat de handel met de koloniën niet van zooveel belang is als zekere propaganda voor het verkrijgen van overzeesche bezittingen ons wel zou doen vermoeden. Daarbij komt nog, dat het bezitten van koloniën geenszins een monopolie van den handel met deze gebieden garandeert.

Ik heb hier niet op het oog gebieden als Nederlandsch-Indië of de meeste mandaten, die een Open Deur-politiek voeren. Door hun tarieven-politiek trachten Japan, de Vereen. Staten en Frankrijk vreemde concurrentie zooveel mogelijk buiten te sluiten, geven zij althans aan de eigen landgenooten een onmiskenbaren voorsprong.

De preferentiele rechten, die binnen het Britsche imperium gelden, hebben dezelfde strekking. Dergelijke bevoordeeling heeft natuurlijke gevolgen voor den nationalen handel; doch in een tijd als deze, zou die handel voor het overgrootste deel kunnen blijven bestaan, wanneer de betrokken gebieden niet meer aan het gezag van dien bepaalden staat waren onderworpen. Slechts een klein deel van dien handel is het direct gevolg van het oppergezag van de mogendheid, die de koloniën bezit. Ondernemings-geest, geografische ligging, scheepvaart-verbindingen en kostprijzen zijn factoren van grootere beteekenis, zelfs waar voorkeurtarieven hun invloed voelbaar maken.

Ook met de grondstoffen-kwestie staat het wat anders dan het hameren op dit thema door de mogendheden, die thans koloniale eischen stellen, zou doen verwachten. Koloniën hebben allerminst een monopolie van grondstoffen! Dit blijkt aanstonds zoodra wij ons ervan rekenschap geven, wat de primaire grondstoffen zijn: steenkool, ijzer, koper,

lood, zink, aluminium, tin, nikkel, petroleum, zwavel, rubber, katoen, wol, zijde, plantaardige oliën en vetten, hout, jute, hennep, vlas, nitraten, potasch, fosphaten, graphiet, asbest, kwik, mangaan, chroom, wolfram, antimonium enz. Gaat men deze lijst na, dan zal men een aantal artikelen aantreffen, zooals koper, tin, rubber, petroleum, enz. die óók in „koloniën" worden gevonden, maar zelfs wanneer wij mede met het oog op den omvang der reserves, een onderscheid maken tusschen actueele en potentieele productiegebieden, moeten wij nog constateeren, dat deze producten, nagenoeg alle, in hoofdzaak worden gewonnen in „onafhankelijke staten", niet in de koloniën. Verder blijkt, dat geen enkel land self-supporting is. De Vereen. Staten, de U.S.S.R. en het Britsche Rijk benaderen dit „ideaal" het meeste, maar de Vereen. Staten hebben een tekort aan nitraten, bauxiet (aluminium), wol, wolfram, potasch, kwik, rubber, nikkel, chroom, mangaan, antimonium, tin, enz., de U.S.S.R. aan koper, lood, bauxiet, zink, potasch, rubber, nikkel, wolfram, tin, enz.; het Britsche Rijk aan katoen, potasch, kwik, petroleum, koper, nitraten, enz. Daartegenover staan de „kolonie-arme" staten: Duitschland, Japan en Italië, die weliswaar ieder afzonderlijk over een aantal uiterst belangrijke grondstoffen beschikken — Duitschland bijv. over steenkool en potasch, Italië over zink, zwavel, kwik, zijde, hennep en plantaardige oliën — maar die zich (evenals zoovele anderen!) niet in den grooten rijkdom mogen verheugen, die de drie groote rijken genieeten. Tenslotte beslaat het Britsche Rijk 23,9 pCt. van de oppervlakte der aarde, de U.S.S.R. 16 pCt. en de Vereen. Staten 7,3 pCt., tegenover Italië en zijn koloniën (zonder Abessynië) 2,2 pCt., Duitschland in 1914 2,4 pCt. en Japan 1,5 pCt. Zelfs al zou Duitschland al zijn voormalige koloniën terug krijgen, dan zou dit in zijn grondstoffenkwestie hoegenaamd geen verschil maken.

Bovendien, er hebben op dit gebied voortdurend verschuivingen plaats. Steenkool heeft nog steeds primaire beteekenis, maar heeft toch wel wat van die beteekenis ingeboet door het toenemend gebruik van petroleum (benzine,

olie) en van waterkracht. Sinds de bereiding van chemische verfstoffen is de indigo-cultuur niet meer loonend. Chili had door zijn salpeter een monopolie totdat Duitsland gedurende den wereldoorlog kunstmatige nitraten leerde maken. Wegens de depressie krompen de Vereen. Staten hun katoenproductie in met het gevolg, dat die in Britsch-Indië, Egypte en Soedan, en vooral in Zuid-Amerika (Brazilië) werd uitgebreid.

Voordat rubberplantages in Malakka en Ned.-Indië werden gesticht, beheerschte de Zuid-Amerikaansche wilde rubber de markt. De tropische en subtropische rietsuikercultuur ondervindt geduchte concurrentie van den beetwortel; katoen en zijde hebben in cellulose een mededinger gekregen, benzine in alcohol, kamfer in synthetische kamfer, enz., terwijl petroleum enz. uit steenkool wordt bereid. De goote vlucht, die de chemische industrie heeft genomen, blijft een latente bedreiging vormen voor de positie van verschillende natuurlijke grondstoffen en opent schier onbeperkte mogelijkheden voor het creëren van substituten.

Het is een merkwaardig feit, dat juist in een tijd, waarin de grondstoffenprijzen in het algemeen zoo laag zijn, dat producenten op middelen hebben moeten zinnen om de productie loonend te doen zijn, de grondstoffenkwestie op den voorgrond is gekomen. Dit ligt niet in de eerste plaats aan de restrictie-schema's, die op de productie van verschillende grondstoffen (tin, koper, rubber, potasch, kwik) worden toegepast; men kan niet zeggen, dat de prijzen daardoor op een onredelijke wijze zijn opgevoerd, en de producenten zijn blij, wanneer ze aan wie dan ook, ongeacht nationaliteit, kunnen afzetten. Ook vormen preferentiele tarieven en uitvoerrechten geen onoverkomelijke hinderpaal in deze. Deze en dergelijke moeilijkheden tracht men met succes te ondervangen, door (dikwijls internationale) kartelvorming en het oprichten van filiaal-ondernemingen achter tolbarrières. Ook in dit opzicht heeft het Koloniale vraagstuk niets speciefs; het protectionisme beperkt zich niet tot de koloniën.

Veeleer moet men den grond der klachten zoeken in de

belemmeringen, die het internationale handelsverkeer in het algemeen ondervindt van het sedert den wereldoorlog toegenomen en sinds de depressie tot in zijn uiterste consequenties toegepaste economische nationalisme, dat in de meeste landen tot een streven naar autarkie heeft geleid.

Beschermende rechten zijn overal ingevoerd en verhoogd. Het handelsverkeer wordt beteugeld door contingenteringen en clearings. Het systeem van „ik koop zooveel van U als gij van mij koopt“ is in de plaats getreden van een natuurlijke meerzijdige uitwisseling van goederen. Voor een land als Duitschland, dat over weinig grondstoffen beschikt, beteekent dit in een tijd, waarin ieder zijn nationale industrieën tracht te beschermen, een drukkende breidel voor zijn industriele expansie.

Wanneer we nu de beteekenis van Nederl.-Indië voor het bevolkings-, handels- en grondstoffenprobleem met deze voorgaande historische achtergrond beschouwen, om op deze wijze de bijzondere plaats, die Insulinde in de koloniale wereld inneemt, te doen uitkomen, laat ik wederom Prof. Schrieke aan het woord.

De ontwikkelingsgeschiedenis, die het Koloniale vraagstuk sedert 1800 heeft doorgemaakt en de internationale economische en geestelijke stroomingen, welke de vorming en den groei daarvan hebben beïnvloed, hebben ook ons koloniale beheer niet onberoerd gelaten. Tijdsgebrek noodzaakt mij om niet verder terug te gaan dan $\pm$ 75 jaar.

Het cultuurstelsel van v. d. Bosch, dat Nederland's economisch herstel hielp verwezenlijken, den opbouw onzer industrie mogelijk maakte en den aanleg van ons spoorweg-net hielp financieren, bewaarde ons voor het pessimisme der andere koloniale mogendheden dier dagen, die in het bezit van koloniën geen heil meer zagen. Toen de herstelde welvaart kapitaal had vrijgemaakt voor belegging, slaagde het veldwinnende liberalisme na onvermoeiden strijd er in, de afschaffing van het aan het cultuurstelsel inhaerente systeem van gedwongen arbeid door te zetten; de weg werd vrijgemaakt voor het particuliere initiatief en den particulieren ondernemingsgeest.

Het opkomende economische nationalisme en de daarmee gepaard gaande jacht op koloniën lieten ons niet onbewogen. Ze deden ons de waarde van het bezit, dat op onzen naam stond, bedenken, onzen plicht tot openlegging daarvan begrijpen en het gevaar beseffen, dat dit bezit, gezien de activiteit der groote mogendheden in de Pacific, bedreigde. Een periode, waarin het onbekende binnenland der Buitengewesten werd geëxploreerd en onder ons gezag gebracht, volgde. De expansie, die anderen door het veroveren van koloniën of het zich verzekeren van invloedssferen zochten, vonden wij binnen het gebied dat wij van onze voorvaderen hadden geërfd! Dank zij de exploitatie van de daarin gelegen hulpbronnen, konden wij het ontwikkelingstempo van de wereld om ons bijhouden, konden wij onze positie behouden en versterken.

Een nieuwe geest maakte zich in den aanvang van deze eeuw van ons geheele volk meester. Alle politieke partijen werden zich bewust van den plicht, die het bezit van Ned.-Indië ons oplegde, een plicht tegenover onszelf, tegenover de buitenwereld en tegenover de inheemsche bevolking. Wierp het particuliere initiatief zich met behulp van de overheid op de economische ontwikkeling van het gebied, overheid, Protestantsche Zending en Rooms-Katholieke Missie vonden een groote taak op het terrein der geestelijke ontwikkeling en der sociale voorziening.

Indië heeft van 1907—1930 een periode van snellen groei doorgemaakt, waarin het door den wereldoorlog en de depressie van 1922—1923 nauwelijks is geremd. Vooral na 1918 is de ontwikkeling met groote sprongen vooruitgegaan. Dit maakte de reactie, die daarop tengevolge van de crisis van 1929 en later volgde, des te grooter.

Wat is nu de beteekenis van Nederl.-Indië voor het Moederland bij de huidige internationale constellatie? De bevolking neemt nog steeds met 100.000 zielen per jaar toe, maar Nederlandsch-Indië is nooit voor ons een uit-

laat geweest voor onze „overbevolking” en zal dat nooit worden. Wel vinden duizenden Nederlanders een bestaan, dank zij ons koloniaal bezit; dat zijn in de eerste plaats degenen, die in overheids- of particulieren dienst hun werk in Indië vinden en, als die dienst is volbracht, hun pensioen en spaargelden in Holland komen verteren en dank zij hun vermeerderde koopkracht weer anderen werk geven; dat zijn zij, die hetzij in scheepvaart of bankbedrijf, hetzij in industrie, import- of exporthandel geëmploieerd zijn, chef of arbeider, die dank zij de betrekkingen, welke wij met Indië onderhouden, zich een inkomen kunnen verschaffen, dat weder anderen in staat stelt werk te vinden of te behouden om hen van al het noodige te voorzien; dat zijn zij, die hun geld belegd hebben in Indische staatsobligaties of Indische ondernemingen, en, dank zij, renten en dividenden een levensstandaard kunnen voeren, die aan bedrijfstakken ten goede komt. Het bezit van Ned.-Indië raakt alle standen en klassen in Nederland.

De economische betrekkingen tusschen Nederland en Ned.-Indië berusten op een gezonden grondslag. Toen de vrede na den wereldoorlog de voormalige Duitsche koloniën en gedeelten van het vroegere Turksche rijk aan de overwinnende mogendheden als mandaten toewees, werden die mogendheden als trustees met het beheer van die mandaten belast, een beheer, dat diende te geschieden in het belang der menschheid in het algemeen en van de betrokken koloniale bevolking in het bijzonder. Daarom is ook het beginsel van de Open Deur aan het Mandatenstelsel inhaerent. Noch de gedachte van het trusteeship noch die van de Open Deur was aan Nederland en Ned.-Indië nieuw.

Wij hebben altijd de politiek van de open deur gehuldigd, omdat dit een grond van jalouzie van anderen wegnam. Waar preferentieele rechten en andere beschermende maatregelen ontbraken, kon ieder buitenlander op gelijken voet met den Nederlandschen staatsburger mededingen en kregen dus alle mogendheden bij de Neder-

landsche suprematie over dit gebied gelijke kansen. Aangezien Nederland een klein land en Ned.-Indië een welhaast onmetelijk domein is, werd op deze wijze tevens buitenlandsch kapitaal aangetrokken, dat aan de openlegging van ons koloniale bezit kon deelnemen.

Tegelijkertijd werd de open deur aan de defensie dienstbaar gemaakt, omdat men meende te mogen verwachten, dat, ingeval een der mogendheden zich van onze koloniën zou willen meester maken, de anderen zich in hun eigen belang daartegen zouden verzetten. Zoolang ons beheer dus geen gegronde aanleiding zou geven tot klachten, zou ons bezit, dank zij den internationalen wedijver, veilig zijn gesteld. Deze gunstige toestand vormde derhalve voor ons een heilzame prikkel tot een conservatieve doch tevens voortvarende en vooruitstrevende politiek. Dank zij de rijke hulpbronnen, hebben wij ook na het cultuurstelsel, nooit een cent op Ned.-Indië behoeven toe te leggen, zoodat de vraag „Do colonies pay?” voor ons nooit een vraag is geweest.

Toen met name na den wereldoorlog het grondstoffenprobleem een steeds grootere plaats ging innemen in het koloniale vraagstuk, nam de beteekenis van Ned.-Indië als producent van petroleum, tin, bauxiet, plantaardige oliën en vetten, sisal, rubber, enz. hand over hand toe. Als zoodanig neemt het een zeer bijzondere positie onder de koloniale gebieden in, al zijn er, vooral onder de Britsche koloniën, natuurlijk wel eenige, die hetzij van wege deze of van gene grondstof van ongemeen belang zijn. Dit maakt het bezit van Ned.-Indië des te begeerlijker en... des te riskanter.

De huidige tijdsomstandigheden houden voor ons dan ook in meer dan één opzicht ernstige gevaren in. In de eerste plaats is er het sinds den wereldoorlog en bepaaldelijk sedert het intreden van de jongste depressie tot in zijn uiterste consequenties verscherpte economische nationalisme, dat ons gedwongen heeft in Ned.-Indië op onze traditioneele open deurpolitiek door contingenteringen en door onze immigratiewetgeving inbreuk te maken

en daardoor in de praktijk te discrimineeren. Hoewel niet goed te zien is, hoe dit vermeden had kunnen worden, kan dit niet nalaten hen, die er door getroffen worden, (Japan), te prikkelen.

Daarbij komt, dat door het optreden van desperate agressieve naties, die zich aan de bestaande internationale moraal weinig meer gelegen laten liggen, het evenwicht in de internationale samenleving is verstoord. De jongste ervaringen, die aan het prestige van den Volkenbond ernstige schade hebben berokkend, (Mantsjoekwo, Noord-China, Abessinië), hebben, vooral ook doordat de Vereenigde Staten zich opmaken, om zich uit de Philippijnen terug te trekken, ernstigen twijfel doen ontstaan aan de effectiviteit van onze open deurpolitiek als defensiemiddel, in geval, bijvoorbeeld, de Japansche expansie in China tot stilstand mocht worden gebracht en, onder aandrang van de vlootpartij in Japan, een uitweg mocht zoeken naar ons gebied, waarop zijn economische penetratie al lang is gericht. En, tenslotte, al is de grondstoffenkwestie allerminst een specifiek-koloniale kwestie, het gevaar is in het geheel niet denkbeeldig, dat men zal trachten het koloniale vraagstuk, nu dit eenmaal als zoodanig door het optreden van Japan, Duitschland en Italië is gesteld, te isoleeren en afzonderlijk tot een oplossing te brengen.

De geschiedenis heeft geleerd, dat de grooten dezer aarde dit bij voorkeur ten koste van de zwakken pogen te doen. Niemand gelooft, dat men aan Duitschland zijn voormalige koloniën zal teruggeven, noch dat men bereid zou zijn een internationale verdeling van alle grondstoffen-gebieden — de koloniën nemen daarin zooals we zagen slechts een zeer bescheiden plaats in — te bewerkstelligen, noch dat men op één slag alle belemmeringen, die aan het internationale handelsverkeer worden opgelegd, zal opofferen. Zoolang het agressieve economische nationalisme den toestand beheerscht — en het einde daarvan is nog niet te zien — blijft het koloniale vraagstuk een latent gevaar.

Tot zoover Prof. Schrieke, die op duidelijke wijze het gevaar schildert, dat Ned. Indië door economische omstandigheden bedreigt. Ik moet hier nog aan toevoegen de uiterst belangrijke maritiem-strategische positie van dit uitgestrekte gebiedsdeel, welke mede oorzaak kan zijn van internationale moeilijkheden. Het vormt niet alleen de verbinding tusschen twee oceanen, waar het wereldverkeer zich door nauwe zeestraten moet persen, het vormt ook de brug tusschen deelen van het Britsche wereldrijk. Het raakt tenslotte ook de strategische defensielijn, welke door Japan wordt getrokken vanuit het Moederland via de Bonin-eilanden, de Marianen en Carolinen. Ik kan mij indenken, dat Japan deze lijn denkbeeldig doortrekt over Nieuw-Guinea naar Australië.

Voor het wereldverkeer en de bescherming van de zeeverbindingen, die dit verkeer vormen, is de ligging van den Indischen Archipel uniek te noemen, op weinige plaatsen ter wereld zijn deze verbindingen zoo kwetsbaar als hier. Afsnijding hier ter plaatse, om welke reden dan ook, zou de levensbelangen van de in den Stillen Oceaan handeldrijvende mogendheden raken.

Wanneer we nu nagaan aan welke gevaren de overige deelen van het Koninkrijk der Nederlanden bloot staan, dan vervolg ik met het Moederland. Ik wil hierbij kort zijn, daar het hedenavond speciaal om Ned.-Indië te doen is.

Nederland, als beheerscher van de monden van den Rijn, Maas en Schelde neemt sinds eeuwen een bijzondere strategische positie in Europa in, welke nauw verband houdt met de ligging van de omringende mogendheden. Deze situatie deelt het met onze Zuidelijke naburen; beide landen werden vroeger samengevat onder den naam: „the Low Countries.” Nimmer, en dit zal in de toekomst ook waarschijnlijk zoo blijven, kunnen de Grootte Mogendheden, voornamelijk Engeland, het gedogen, dat deze „lage landen” in handen vallen van een eventueelen tegenstander. Geeft deze toestand eenerzijds een zekere waarborg voor onze onafhankelijkheid, anderzijds loopen

wij gevaar, dat bij een dreigend conflict tusschen twee of meer onzer groote naburen, indien wij niet in staat zijn op krachtige wijze onze neutraliteit te handhaven, men tot bezetting van Nederland met zijn belangrijke havens overgaat, teneinde den tegenpartij vóór te zijn. Alles wat hiermede verband houdt en hoe in de historie deze strategische positie een rol heeft gespeeld, kan ik bij U als bekend veronderstellen.

Tenslotte West-Indië. Dit gebied ligt in een deel der wereld, waar men van een regionale politieke constellatie kan spreken. Schept aan de eene kant de politiek der Vereen. Staten, vastgelegd in het beginsel der Monroe-leer, sedert een eeuw voor West-Indië goede waarborgen, aan den anderen kant is het gebied na de opening van het Panama-kanaal, voornamelijk Curaçao, uit zijn rustige slaap en droomen van vroegere grootheid opgeschrikt en wederom in het wereldverkeer opgenomen. Tengevolge van de weinig stabiele verhoudingen in de binnenlandsche politiek van nabijgelegen Zuid-Amerikaansche Staten, is de aanwezigheid van machtsmiddelen in dit gebied noodzakelijk, wil niet het Nederlandsche gebied de bakermat worden van samenzweerders tegen de Regeeringen van deze Staten. Het geval Urbina heeft ons vermoedelijk genoeg geleerd.

Tot zoover zijn alleen beschouwd de *gevaren*, welke de verschillende deelen van het Nederlandsche Imperium bedreigen en die in elk gebiedsdeel te wijten zijn aan economische omstandigheden en geografische ligging, factoren, die tesamen de maritiem-strategische positie van elk deel bepalen.

Ik zal thans overgaan de onderlinge verbindingen te beschouwen om daarna over te gaan tot het aantoonen van de *grootte maritiem-strategische kracht*, welke schuilt in de verspreiding over den aardbol.

De verbindingen tusschen de verschillende deelen van het Nederlandsche Rijk, zijn langgerekte zee-verbindingen en daardoor zeer kwetsbaar. Indien zij van vitaal belang waren, zouden zij ten alle tijden moeten worden veiliggesteld, hetgeen een maritieme macht zou eischen, in om-

vang gelijk aan die van de Groote Mogendheden. De verschillende deelen van het Nederlandsche Imperium zijn echter min of meer onafhankelijk van elkaar, zoodat een *tijdelijke* stopzetting van één of meer dezer verbindingen niet het directe levensbelang aantast. Wel heeft elk gebiedsdeel zijn eigen vitale verbindingen met de omliggende landen, waardoor maatregelen genomen moeten worden het in- en uitloopen der havens voor de, gedeeltelijk buitenlandsche, scheepvaart open te houden.

De interinsulaire verbindingen in Nederlandsch-Indië, uit den aard der zaak zeeverbindingen, zijn eveneens van vitaal belang. In dezen Archipel moeten regelmatig bepaalde distributie-centra van levensmiddelen e.a. worden voorzien van uit Java. De frequentie van deze verbindingen is bij een goede organisatie niet groot, doch zullen in oorlogstijd eveneens dienen te worden beschermd. Ik kom hier later op terug.

Voordat ik overga, de groote maritiem-strategische kracht, welke gelegen is in de verspreide ligging van de deelen van het Nederl. Imperium te beschouwen, moet ik eerst, duidelijkheidshalve, een kort overzicht over de oorlogvoering ter zee geven.

In tegenstelling met den landoorlog, waar het hoofddoel der oorlogvoerende partijen is gelegen in het bezetten van gebiedsdeelen, is het doel van den zee-oorlog gericht op het beheerschen van de overzeesche verbindingen, d.w.z. de vernietiging van 's vijands zeeverbindingen en de bescherming van de eigen. Waar bij den landoorlog het bereiken van het doel gepaard moet gaan aan de vernietiging van de strijdkrachten van den tegenstander, zoodat dit wel eens als hoofddoel wordt genoemd, is dit bij den zee-oorlog, door den aard van het terrein niet steeds mogelijk, doch daartegenover *ook niet noodzakelijk*. In den landoorlog zullen de strijdkrachten van beide partijen elkaar steeds kunnen en moeten ontmoeten om de beslissing te bevechten, in den zee-oorlog zal dit alleen geschieden indien beide partijen met den wil in zoo kort mogelijken tijd een beslissing te bevechten, zijn beziel. Zoo niet, dan zal de

zich zwakker voelende trachten zoolang mogelijk die beslissing uit te stellen en de vijandelijke strijdkrachten weliswaar te binden, doch den slag te mijden. Intusschen gaat de contrôle op de zeeverbindingen onverpoosd door en dit is in den modernen tijd mogelijk, doordat de economische kracht van elke mogendheid zoodanig afhankelijk is van de instandhouding van deze zee-verbindingen, welke, al wordt er gestreefd naar autarkie, een spinneweb vormen, die zich over de geheele aarde uitstrekt en die zelfs in oorlogstijd intact moet worden gehouden. Ik moet hier onmiddellijk aan toevoegen, dat deze verbindingen niet alleen worden onderhouden door schepen varende onder eigen vlag, ook de neutrale scheepvaart is doende deze zee-verbindingen tot stand te brengen. U kunt hieruit de conclusie trekken, dat aan den zee-oorlog dan ook onverbrekkelijk verbonden moet zijn, het recht om neutrale koopvaardis-schepen aan te houden, te onderzoeken en zoo noodig prijs te maken.

Ik toon U hier reeds het zoogenaamde „dualistische karakter" van den zee-oorlog aan, dualistisch omdat enerzijds de strijd van de hoofdmachten, bestaande uit een kern van groote „capital ships", staat naast de strijd op de zee-verbindingen zelve, meestal aangeduid onder den naam van handelsoorlog of kruiseroorlog.

Doch U moet nimmer vergeten, dat het doel van den zee-oorlog steeds blijft het beheerschen van de zeeverbindingen, aan de eene zijde het verkrijgen of betwisten en aan de andere zijde het uitoefenen van de heerschappij ter zee, en dat de zeeslag, één der mogelijke episoden van de strijd der hoofdmachten, zoowel als de kruiser-actie, slechts middelen zijn om dit doel te bereiken. Beide middelen zullen zoo mogelijk steeds gelijktijdig en in verband met elkaar worden toegepast, doch er bestaan op aarde groote zeegebieden, voornamelijk gelegen in de uitgestrekte Oceanen, waar alleen het optreden van den kruiser, in verband met de uitgestrektheid van het terrein, de betrekkelijk kleine actie-radius van de capital ships en het gemis aan bases, mogelijk is, zoowel voor het verkrijgen of betwisten als voor

het uitoefenen van de heerschappij ter zee. U moet het dus zòò beschouwen, dat de hoofdmachten, bestaande uit capital ships met de noodige entourage, alleen dâar worden benut, waar de actie op de verbindingen, de kruiseractie, moet worden ondersteund tegen een overweldiging door de capital ships der tegenpartij. Kunnen deze worden opgeruimd, dan heeft de kruiseractie ook daar vrij spel. In die gebieden waar de tegenpartij geen capital ships kan brengen, zijn zij bij de eigen partij ook niet noodig, omdat de kruisers daar, bij ontmoeting van een sterkere scheepsmacht van de tegenpartij, in stede van steun te zoeken bij de eigen hoofdmacht, die er immers niet is, den strijd kunnen ontwijken, door gebruik te maken van hun snelheid, mede in verband met de groote afmetingen van het terrein van actie. Contact verbreken door de ruimte te zoeken, meestal nog geholpen door de duistere nachtperiode, is vrijwel steeds mogelijk.

Groote vaarten kosten evenwel enorme hoeveelheden brandstof, en die kruisers, die ageeren in de nabijheid van eigen aanvullings-gelegenheid zijn hierin dan ook verre in de meerderheid wat betreft de actie-mogelijkheid. Steun zoeken bij een grootere broer is wel prettig, doch niet noodzakelijk en in groote gebieden op aarde niet mogelijk, omdat deze er niet kan komen.

Hier moet ik terloops nog bij vermelden, dat het bezitten van capital ships soms ook wel wordt beschouwd als een prestige kwestie, dat de grootte en bewapening van deze zeer kostbare schepen aanleiding zijn tot problemen als, wat moet de max. tonnage en max. bewapening zijn, wat is voordeliger, meer kleine slagschepen te bezitten of enkele groote, kan het slagschip worden vervangen door vliegtuigen, enz. vraagpunten die stroomen inkt hebben doen vloeien, doch die thans, nu in verschillende landen de rauwe werkelijkheid den financieelen factor op den achtergrond heeft gedrongen, grootendeels als afgedaan kunnen worden beschouwd.

De kruiser, als wapen in den strijd op de verbindingen, is nimmer zoo'n onderwerp van strijd geweest. Wel heb-

ben verschillende mogendheden, door te trachten elkaar te overtroeven, een wedloop in de sterkte van deze schepen gevoerd, totdat in 1922 te Washington een kunstmatige limiet werd gesteld, de zgn. Washington-kruiser. De algemeene tendenz is nu echter, dat men weder een eind beneden deze limiet blijft en het zoekt in een grooter aantal kleinere eenheden. De vervanging van *kruisers* door vliegtuigen is een voorstel eenig in zijn soort en alleen van Nederlandsch fabricaat.

In het buitenland is de taak van den kruiser blijkbaar beter begrepen.

Naast de hiervoren genoemde twee groepen van zee-strijdkrachten voor het verkrijgen of betwisten en het uitoefenen van de heerschappij ter zee (de groep hoofdmacht met entourage en de groep kruisers) heeft steeds nog een derde groep gestaan, vroeger in Engeland genoemd de „flotilla”, voor de locale defensie. Onze naam flottieljevaartuig is nog hiervan afkomstig. Werd deze groep aanvankelijk gevormd door kleinere eenheden als kanonneerbooten en torpedoboten, later werd zij uitgebreid met onderzeebooten en vliegtuigen. Door de technische vooruitgang werden deze strijdkrachten echter sterker en meer zeewaardig, en werden zij hoe langer hoe meer mede ingedeeld bij de twee andere groepen. Groeide de torpedoboot uit tot de torpedobootjager en tenslotte tot den flottieljeleider, waarbij de grens tot de klasse van kleine kruisers werd overschreden, en reeds eenigen tijd tevens benut bij de hoofdmachten, de onderzeeboot leende zich meer tot de actie op de verbindingen, werd dus meer en meer bestemd voor de kruiser-actie. Was het vliegtuig eerst uitgesproken een wapen van de locale defensie, het werd spoedig onmisbaar voor alle soorten acties ter zee, zoodat, niet alleen elk modern oorlogschip (evenals het is uitgerust met sloepen) één of meer vliegtuigen met zich voert, maar ook nadat het een groote autonomie, (welke vooral het watervliegtuig kenmerkt, dat reeds lang achtereen buiten een basis kan blijven ageeren) had verworven, werd het eveneens benut bij de groepen der hoofdmachten en

der handelskruisers. Van onderop kwamen weder kleinere edities de locale defensie aanvullen, de torpedomotorboot en de kleine kust-onderzeeër.

Doordat allerlei typen zeestrijdkrachten thans in alle, drie de principieele groepen voorkomen, is het lastig deze groepen-indeeling te blijven onderkennen, alleen is het tegenwoordig nog mogelijk door het verschil *in gebruik* de groepen van elkaar te onderscheiden.

Zoo bestaat de groep „locale defensie” uit kanonneerbooten, torpedoboten, T.M.B.'s, onderzeebooten, vliegtuigen, mijnenleggers, mijnenvegers en patrouillevaartuigen, de groep der „hoofdmacht” uit slagschepen, slagkruisers, kruisers, torpedootjagers en leaders, vliegtuigen, (meestal medegevoerd op vliegkampschepen) in de toekomst wellicht ook onderzeebooten. De vroegere „kruiser”groep bestemd voor aanvallen of beschermen van de verbindingen, bestaat thans uit kruisers, hulpkruisers, jagers en leaders, onderzeebooten, vliegtuigen en enkele moderne typen als escorteurs en vliegtuigafweerkruisers. De oudere oorspronkelijke typen kunnen echter niet worden overgeheveld naar een andere groep. Zoo zullen slagschepen en kruisers nimmer worden gebruikt voor de locale defensie, al zal het wel eens voorkomen, dat een verouderd schip niet meer de noodige eigenschappen heeft voor de eigen functie en desnoods benut wordt als drijvende batterij, zoodat zij dan feitelijk tot de klasse der kanonneerbooten gaat behooren.

Beschouwen we nu de gebiedsdeelen van het Nederlandsche Imperium in verband met het voorgaande, dan valt op te merken, dat het Rijk in Europa gelegen is in een gebied, waar de omringende groote bureu er slagvloten op na houden, zoodat, indien Nederland zelfstandig tegen één hunner zou moeten ageeren en wij geheel op eigen kracht waren aangewezen, een Nederlandsche slagvloot ook niet zou kunnen worden gemist. Doch de reeds behandelde bijzondere strategische positie maakt, dat wij hier bij een aanranding nimmer alleen zullen staan en ons een neutrale houding als het ware is opgelegd, die wij bij het onderhouden van een voldoende weermacht kunnen

en moeten handhaven. Wat de benoodigde maritieme strijdkrachten betreft, kunnen we daarbij echter niet volstaan met een locale verdediging; de zeeverbindingen, we hebben de noodzakelijkheid hiervan aan den lijve gedurende den wereldoorlog gevoeld, mogen niet geheel worden onderbroken, zoodat ook tijdens de neutraliteits-handhaving het zeeverkeer dient te worden beveiligd. We hebben voor Nederland dus behalve een „locale defensie“-groep ook een „kruiser“-groep nodig.

Welke machtsmiddelen er voor West-Indië nodig zijn, ontwikkel ik later.

Nederlandsch-Indië vormt een gebied dat uitgesproken het terrein voor den kruiseroorlog vormt. De hoofdmachten van eventuele aanranders zijn op zoo'n groote afstand van dit operatie-terrein gebaseerd, dat een doorgezet optreden hiervan niet is te verwachten. Het is voor ons dan ook voldoende om daar, behalve te beschikken over de „locale defensie“ groep, te ageeren met de „kruiser“ groep. *Alléén* een locale defensie“ groep zou, de naam duidt het reeds aan, uitsluitend defensief zijn, ja erger nog, het lijdelijk ondergaan van het noodlot beteekenen. De toevoeging van de „kruiser“ groep maakt de actie in hooge mate offensief. Wanneer we nu ook nog, en hier spreekt de groote strategische kracht van de verspreide ligging van de deelen van het Nederlandsche Imperium, „kruiser“ groepen kunnen voegen, behalve in Nederl.-Indië, ook in West-Indië en het Rijk in Europa, al ware het slechts door toepassing van hulpkruisers, dan zullen in het spinnweb der vitale zeeverbindingen van een eventuele tegenstander op vele plaatsen gaten worden geslagen. De gebiedsdeelen liggen alle drie bij de voornaamste knooppunten van dit spinnweb: West-Indië nabij het Panamakanaal, het Rijk in Europa nabij de voornaamste Europeesche havens en Nederl.-Indië op de betrekkelijk nauwe kwetsbare doortocht tusschen den Stillen en den Indischen Oceaan.

Groote maritiem-strategische kracht zeide ik, die ongetwijfeld een groote preventieve werking zal bezitten.

Heeft de technische ontwikkeling van de verschillende

typen der zeestrijdkrachten de verscheidenheid der in de verschillende groepen te benutten eenheden vergroot, waardoor de leiding en de uitvoering van acties ter zee ingewikkelder is geworden, daartegenover staat, dat de verschillende typen elkaar aanvullen en de geheele actie in groote mate aan kracht heeft gewonnen. U kunt U voorstellen, dat, wanneer een schip in een artillerie-strijd is gewikkeld, de aandacht der opvarenden zoodanig in beslag wordt genomen, dat bijv. gelijktijdige onderzeeboot-aanvallen of luchtaanvallen een veel grootere kans op succes zullen boeken. Zoo vult bijv. het vliegtuig op bijzonder gelukkige wijze de bijna blinde onderzeeboot aan. Vele voorbeelden van tactische samenwerking kunnen nog worden genoemd, zoodat het U niet zal verwonderen, dat bij moderne acties ter zee een bijzondere nadruk op de samenwerking van alle wapens wordt gelegd. Er is echter een alles overheerschende eisch verbonden aan deze samenwerking, hetgeen vooral zijn oorzaak vindt in de groote bewegelijkheid van alle aan de actie deelnemende onderdeelen, en dat is, dat zij geschiedt onder een éénhoofdige leiding, wil niet de kans worden geloopen, dat samenwerking overslaat in een reeks onsamenhangende acties, waardoor de groote kracht verloren gaat en bovendien het gevaar niet denkbeeldig is, dat bij de voortdurende wijziging van den toestand, hetgeen inhaerent is aan een strijd ter zee, vriend en vijand niet spoedig genoeg van elkaar zijn te onderkennen.

Hierdoor is ook te verklaren, dat overal ter wereld het de Marineleidingen zijn, die bezwaren maken tegen, of geen genoegen kunnen nemen met, het onttrekken van één harer strijdmiddelen, hetgeen het vliegtuig tegenwoordig ongetwijfeld is, aan hare directe leiding. In den zeeoorlog staan alle acties zoodanig met elkaar in verband, dat de éénhoofdige leiding steeds alle strijdkrachten in één hand moet houden, vanuit één centraal punt moet dirigeren, zoodat daarom ook de conclusie wordt getrokken, dat, zoowel aanschaffing als inrichting, als het gebruik van dit strijdmiddel naar eigen inzichten, als de beste waarborg voor succes moet worden beschouwd. Of dit nu wiel- dan

wel drijver-vliegtuigen zijn, verkenners of jachtvliegtuigen, of dit nu betreft bommenwerpers of torpedo-vliegtuigen, wanneer zij deelnemen aan de maritieme oorlogvoering, dan zijn het maritieme strijdmiddelen en behooren zij voor een goede samenwerking geheel te staan onder maritieme leiding. Zoodra vliegtuigen samenwerken met zeestrijdkrachten, behooren zij ook tot zeestrijdkrachten. Het kan natuurlijk wel eens voorkomen, dat bij sommige tactische gevallen speciale typen strijdkrachten op een gegeven moment oogenschijnlijk geheel afzonderlijk ageeren, bijv. onderzeeboten of vliegtuigen, waarbij het verband tusschen deze actie en de daaropvolgende gebeurtenissen moeilijk is te onderkennen, niettemin bestaat dit verband er toch, zij zijn oorzaak van verschillende strategische of tactische manoeuvres, die verspreiding dan wel concentratie kunnen beoogen.

Bij de acties ter zee is van een luchtactie met afzonderlijk doel, zooals dit wel eens wordt beweerd, geen sprake, het doel blijft maritiem, heeft altijd betrekking op de zeeverbindingen en al kan het door omstandigheden voorkomen, dat het luchtwapen het eenige is dat er tijdig bij kan zijn, dat het alleen uitloopt op een strijd tusschen de luchtvaartuigen van beide partijen, dit brengt geen wijziging in het doel van de actie, die blijft: aanvallen of beschermen van de verbindingen ter zee.

De vele kritische beschouwingen van den laatsten tijd betreffende het gebruik van luchtstrijdkrachten boven zee al dan niet in verband met de andere maritieme strijdkrachten zijn over het algemeen gebaseerd op drie factoren; 1e. de *theoretische* waardeschatting van de vliegtuigen; 2e. een half inzicht in de actie van maritieme strijdkrachten; 3e. een verwarring van de begrippen „locale defensie" en „het betwisten of uitoefenen van de heerschappij ter zee".

Het is wel eigenaardig, dat vrijwel alle voorstanders, zoo wel hier als in het buitenland, van een onafhankelijke luchtmacht, staande naast leger en vloot, afkomstig zijn van het leger, terwijl de marine in het luchtwapen meestal alleen

een *aanvulling* van haar maritieme strijdkrachten ziet. Naar mijne meening is dit als volgt te verklaren:

De leger-visie, historisch gewend aan een zeer geringe verplaatsbaarheid en gebondenheid aan geoccupeerde grondgedeelten, vond in het nieuwe wapen, het vliegtuig, een tegenstelling voor wat betreft verplaatsbaarheid, bewegelijkheid en gebondenheid. Nieuwe actie-mogelijkheden werden als het ware plotseling geopenbaard. Door deze tegenstelling werd de waardeschatting van het nieuwe wapen zelf en de gebruiksmogelijkheid daarvan uiteraard zeer hoog gesteld. Alras schenen deze nieuwe strijdmiddelen niet meer te kunnen worden gekoppeld aan de weinig bewegelijke landstrijdkrachten, zoodat een nieuwe strijdmacht naast het leger werd geschapen met een nieuw doel, een nieuwe strategie en een nieuwe tactiek.

De marine is van oudsher gewend aan bewegelijkheid en een zekere ongebondenheid, welke alleen worden begrensd door snelheid en actie-radius. Moderne techniek deed snelheden en actie-radii steeds opvoeren. Toen het nieuwe wapen, het vliegtuig, zijn intrede deed, verschilde het slechts gradueel met de reeds bestaande middelen; verhoogde snelheid, doch daartegenover grootere gebondenheid, d.w.z. kleine actie-radius, en meer afhankelijkheid van weersomstandigheden. Bepaalde tegenstellingen en principieel nieuwe actie-mogelijkheden werden in verband met het operatie-terrein niet geopend, men zag hier een middel ter aanvulling en passende in het reeds bestaande. Men waardeerde ten zeerste de voordeelen van het werken in de derde dimensie, hetgeen aan de marine door de onderzeeboot al niet vreemd was, doch had ook een open oog voor de tekortkomingen.

M. d. V. Na deze uitweiding over de maritieme oorlogvoering keer ik weder terug tot het Nederlandsche Imperium.

Uit het bovenstaande blijkt wel, welke belangrijke posities de verschillende deelen van het Nederlandsche Imperium, speciaal dat van het groote eilandenrijk Nederl.-Indië,

innemen in het reusachtige net van het wereldverkeer. Daarom zal elk conflict, waarbij Nederlandsch-Indië betrokken wordt, de vorm aannemen van een *maritiem conflict*, dat zich niet tot een locale strijd zal beperken, doch door de verspreide ligging van het Imperium zich ook over andere deelen der wereld zal verspreiden. De Koninklijke Marine is daarom terecht een Staatsmarine, een Imperiaal orgaan, en alle pogingen om haar te splitsen in locale defensie-organen moeten van de hand worden gewezen.

Het is daarnaast opmerkelijk om te constateeren, dat defensiegrondslagen voor het geheele Imperium ontbreken en dat een lichaam zooals de Britsche „Committee of Imperial Defence”, hoe U dit in het Hollandsch ook zou willen noemen, niet bestaat. De verantwoording voor de verdediging wordt thans op zonderlinge wijze over twee Ministers verdeeld. Naar mijn meening zijn dit leemten in de organisatie, die niet spoedig genoeg kunnen worden aangevuld. Vele principieele zaken zouden door dit Committee kunnen worden geregeld, die thans, noodgedwongen in den Ministerraad ter sprake worden gebracht, een Ministerraad waar, en dit is naar mijn meening voor een zeevarend land als het onze een ernstige lacune, de stem van den zeeman ontbreekt. Het zou mij te ver buiten het onderwerp voeren, hier dieper op in te gaan, ik bepaal mij tot het aanwijzen van de leemten.

Voor de verdediging van Nederl.-Indië zijn in 1927 wél defensie-grondslagen vastgesteld, die tevens richtlijnen inhouden voor de organisatie van de weermacht in dat gebiedsdeel. Deze grondslagen moeten worden beschouwd als „richtlijnen van Regeeringsbeleid”.

De eerste vraag rijst, zijn deze defensie-grondslagen, ongeveer 10 jaar geleden opgesteld, nog geheel aanpassend aan de tegenwoordige omstandigheden? Wanneer wij de grondslagen, die als bijlage hierachter worden opgenomen, bekijken, kan het volgende worden opgemerkt:

Punt 1 luidt: 1. Doel van de weermacht in Nederlandsch-Indië is:

a. de handhaving van het Nederlandsch gezag in den Archipel tegen onrust of verzet binnen de grenzen; verzekering van rust en orde;

b. vervulling van den militairen plicht als lid van de Volkengemeenschap tegenover andere volken.

Hoewel in het algemeen tegen deze doelstelling geen bezwaren zijn aan te voeren, zou ik toch de voorkeur geven aan een uitgebreidere formuleering voor de betekenis van het begrip; „de militaire plicht als lid van de Volkengemeenschap tegenover andere volken”, en speciaal één voorname plicht willen vermelden nml.: „het handhaven van de nationale onafhankelijkheid”.

De *taak* van de weermacht wordt geformuleerd in de punten 2, 3, 7 en 8, terwijl voor de *organisatie* van de weermacht in de punten 5 en 6 richtlijnen worden gegeven. Tenslotte wordt in punt 4 de *financieele begrenzing* vastgesteld.

Zooals U ziet, de taak van de weermacht beperkt zich volgens deze grondslagen tot handhaving van de neutraliteit en deelneming aan eventueele gemeenschappelijke acties met anderen, naast de handhaving van het Nederlandsch gezag en orde en rust, en is geheel passende in de in 1927 nog heerschende periode van opendeur politiek en vrijhandel, waarin, daar alle grond voor jalouzie was weggenomen, de defensie kon worden gebaseerd op de verwachting, dat, wanneer Nederl.-Indië zou worden aangevallen, de andere mogendheden wel uit eigenbelang te hulp zouden snellen. In de voorgaande verhandeling heb ik getracht U aan te toonen, dat de situatie principieel is gewijzigd. De opendeur-politiek is gedeeltelijk losgelaten, beperkende bepalingen, zoowel voor goederen als voor menschen, zijn ingesteld. De jalouzie, versterkt door een tot het uiterste doorgevoerd economisch nationalisme, gesteund door prestige-politiek, veroorzaakt een verhoogd streven naar uitbreiding van het koloniaal gebied. De gebeurtenissen van de laatste jaren hebben ons geleerd, dat zwakkere staten, indien zij worden aangerand door sterkere mogendheden, niet als vanzelfsprekend onmiddellijk,

zoo ooit, op daadwerkelijke hulp van andere belanghebbende mogendheden kunnen rekenen. Vooral het inrichten van het defensie-stelsel op deze verwachting, is gemakkelijk en goedkoop, doch krijgt bij nadere analyseering een bedenkelijk tintje. Aan de eene zijde lijkt het heel veel op klaploopen, aan de andere zijde is deze gedachte immoreel; men verwacht, dat vreemde menschenlevens zullen worden opgeofferd voor de verdediging van een gebied, waarvoor de eigenaar vrijwel geen vinger uitsteekt.

Meer en meer is wel gebleken, dat een kleine mogendheid op eigen kracht moet steunen en in staat moet zijn de eerste klap zelf op te vangen en wel op een zoodanig krachtige wijze, dat de overweldiging niet na korten tijd geheel is voltrokken.

Hoe krachtiger onze weerstand, hoe langduriger wij de actie kunnen rekken, des te meer kans bestaat er, dat belanghebbende mogendheden, niet voor een „fait accompli" worden gesteld, en geneigd zullen zijn ons te helpen. We zullen als kleine mogendheid, tijdens de worsteling, zoo veel mogelijk de sympathie van de rest van de wereld moeten opwekken en daarom, en dit is *zeer belangrijk, het nadeel moeten aanvaarden, om den strijd zoo openlijk mogelijk en geheel volgens de regelen van het erkende volkenrecht te moeten voeren.*

Hoewel punt 8 van de Defensie-grondslagen rekening houdt met een oorlog, is naar mijn meening aan de verwachting van den steun, die ons mocht worden verleend een te groote plaats ingeruimd, terwijl alleen uitgegaan wordt van de situatie, dat een oorlog reeds aan den gang is en wij worden medegesleept en niet, dat wij ons alleen te weer moeten stellen. Tenslotte worden 's vijands handelingen met een beperkte visie, alleen het in bezit nemen van grondgebied, aangegeven.

Hoe dit punt naar mijne meening zou moeten luiden, zal ik straks ontwikkelen, nadat de verschillende taken van de weermacht zijn onderzocht.

Om nu na te gaan, welke minimum sterkte, speciaal

wat de zee- en luchtstrijdkrachten betreft, voor Nederl.-Indië noodzakelijk is, moeten eerst de drie taken, 1e: de handhaving van het Nederlandsche gezag met de verzekering van rust en orde, 2e. de neutraliteits-handhaving en 3e: de oorlogvoering, nader worden uitgewerkt. In het algemeen kan worden gezegd, dat de derde taak de zwaarste is en ook de meeste middelen eischt, zoodat, wanneer men daarvoor gereed is, men ook de middelen voor de uitvoering der twee overige taken bezit.

Met voorbedachten rade laat ik hierbij, zoowel het vlootplan Deckers van 1930, als de rapporten van de commissie Idenburg en Kan of de Ministerieel vastgestelde sterkten van de maritieme luchtstrijdkrachten en van het personeel, buiten beschouwing, ik wil volgens eigen analyse tot de gewenschte minimum sterkte komen, om daarna in verband met de tegenwoordige middelen en de reeds vastgelegde getallen, tot de noodzakelijke aanvulling of vervanging te geraken.

De handhaving van het Nederlandsch Gezag in den Archipel tegen onrust of verzet binnen de grenzen en de verzekering van rust en orde zal volgens de grondslagen in hoofdzaak door het leger geschieden, waar noodig met behulp van de vloot.

Inderdaad, troepen zijn de aangewezen middelen om de vreedzame toestand weder te herstellen of de schuldigen te straffen. Op dit gebied heeft dan ook het K.N.I. Leger zijn lauweren verdiend. Indien zoo'n geval zich voordoet, is het vooral voor het prestige zaak om in de eerste plaats zoo snel mogelijk op te treden. In het verleden kwam het dan ook herhaaldelijk voor, dat de actie werd ingeleid door een landingsdivisie van een der grootere marineschepen, die in afwachting van de legerafdeelingen voorbereidend werk verrichtte. Het oorlogsschip is altijd, ook in vreedstijd, in staat onmiddellijk daadwerkelijk op te treden, waar in den Archipel ook de onrust heerscht. Wellicht zullen sommigen denken, dat het vliegtuig hier een repressieve rol zal spelen. Inderdaad er zullen zich gevallen kunnen voordoen, dat een snel bombardement,

evenals vroeger een beschieting van uit zee, goede resultaten kan afwerpen, doch doorgaans zal eerst aan den wal verschillende onderzoekingen en het inwinnen van berichten plaats moeten vinden, wil men niet het gezagsgetrouwe gedeelte van de bevolking de dupe laten worden. Bij de voortgezette actie zullen de marine-strijdkrachten het eiland of de kuststrook blokkeeren teneinde zoowel hulp van buiten als ontvluchten van insurgenten te beletten. De vliegtuigen kunnen daarbij verkennings-diensten verrichten, terwijl de legervliegtuigen deze diensten voor de aan den wal ageerende troepen kunnen presteeren. Hier spreekt n.m.m. het voordeel van watervliegtuigen daar deze, zich baseerend op een der schepen, in de nabijheid kunnen landen en opstijgen, zodoende altijd een basis bij de hand hebben en dus vlugger beschikbaar zijn,

Ik wil hier nog speciaal de aandacht vestigen op een, in den tegenwoordigen tijd van prestige-politiek, zeer mogelijk geval, waarbij het vooral op snelheid van handelen aankomt en dat voornamelijk een gevaarlijk element met zich voert, daar het onderdanen van een vreemde mogendheid kan betreffen.

Stel bijv. dat op een gegeven oogenblik bij de Regeering te Batavia vage doch stellige berichten binnen komen, dat ergens, laten we aannemen Nieuw Guinea, het personeel van een aldaar gelegen buitenlandsche concessie, versterkt door de bemanning van een gewapende koopvaarder, die tevens voor de aanvoer van voldoende wapenen had gezorgd, de Nederlandsche bestuurs-ambtenaren had overweldigd en het bestuur zelf ter hand had genomen, in het kort, een raid, zooals die wel meer in de geschiedenis is voorgekomen. Ik wijs bijv. naar de Jameson-raid in Transvaal.

Hoe zal de Regeering daarop reageeren? Natuurlijk pogen dit direct den kop in te drukken, want gelukt zoo'n raid en duurt het te lang voordat de schuldigen worden gevat, dan zal de desbetreffende buitenlandsche regeering in deze tijden van prestige-politiek, het officieele stempel op de onderneming drukken en de gevolgen kunnen ge-

weldig zijn. Hebben wij echter de orde snel weder hersteld, dan komt zoo'n „moderne Jameson" in het gevang, de desbetreffende buitenlandsche leiders, die wellicht den raid hadden beraamd, weten officieel niets van het geval af en zenden misschien zelfs een telegram van gelukwenschen aan den Gouverneur-Generaal.

Hoe kunnen we dit echter onmiddellijk den kop indrukken? N.m.m. is de eenige oplossing er direct een kruiser met 30 mijls vaart naar toe te zenden, die de toestand ter plaatse onderzoekt, zoo noodig het gewapende koopvaardij-schip vernietigt en met de landingsdivisie, c.q. versterkt door troepen, de orde herstelt. Indien er geen kruiser beschikbaar zou zijn, moet om een voldoende troepenmacht ter plaatse te krijgen van de betrekkelijk langzaam varende K.P.M. schepen of Gouv. stoomers worden gebruik gemaakt, hetgeen veel te lang zou duren. Torpedojagers zouden in zoo'n geval een riskante taak te vervullen hebben. In de eerste plaats hebben deze geen landingsdivisie aan boord, in de tweede plaats zouden zij in de gewapende koopvaarder een tegenstander vinden, die vermoedelijk over kanonnen van 15 cm. beschikt, een kaliber grooter dan die van de jagers. Stelt U U eens voor, dat nu nog door een toevals-treffer een Nederlandsche jager buiten gevecht werd gesteld! Onderzeebooten zouden in zoo'n geval niets kunnen uitrichten, trouwens veel te langzaam loopen en vliegtuigen, vooral landvliegtuigen zouden hier niet kunnen ageeren. Deze zouden òf niet kunnen landen, òf indien zij bommen aan boord hadden, totaal geen effect sorteerden tegen de tijdelijk in de wildernis verspreid teruggetrokken overtreders, terwijl er groote kans zou bestaan bij zoo'n „rücksichtlose" bombardement onschuldigen zullen worden getroffen.

Resumeerende zijn dan voor deze eerste taak van de weermacht, behalve troepen, aan marine-zijde noodig een snelvarend krachtig scheepstype, waar een voldoende sterke landingsdivisie aan boord is, en daarnaast kleinere vaartuigen voor de blokkade-patrouille en vliegtuigen voor verkenning-diensten. In sommige gevallen kunnen bombarde-

mentsvliegtuigen van nut zijn.

Bij het vervullen van deze taak behoeven voor de maritieme strijdkrachten geen bijzondere maatregelen te worden genomen. Het in dienst zijnde eskader, dat doorgaans tesamen oefent, bestaat uit de noodige middelen.

De tweede taak van de weermacht is de neutraliteits-handhaving. Hierbij wordt dus verondersteld, dat twee partijen met elkaar in oorlog zijn en Nederland neutraal is en, laten we aannemen, ook een neutraliteits-proclamatie heeft bekend gemaakt.

Neutraliteits-schendingen zijn in twee soorten te splitsen, de opzettelijke en de niet-opzettelijke. De eerste soort is natuurlijk de ernstigste; daarbij wordt met voorbedachten rade een onrechtmatige daad verricht. Zulke schendingen kunnen zelfs een casus belli beteekenen. Deze opzettelijke schendingen zijn wederom in 2 categorieën te verdeelen, die, welke in verband staan met den handelsoorlog, en die, welke het speciale oogmerk hebben, om welke reden dan ook, een gedeelte van ons territorium in bezit te nemen, hetgeen het beste te vergelijken is met een strategische overvaling. Zoo'n overvaling kan ook in volle vreedestijd geschieden, doch daar de maatregelen daartegen op hetzelfde neekomen, zal ik haar bij de neutraliteits-handhaving behandelen.

Waar bij een niet-opzettelijke schending meestal een waarschuwing voldoende is, moet bij een opzettelijke schending, indien de waarschuwing in den wind wordt geslagen, met de wapenen worden opgetreden.

Ik zal beginnen met de neutraliteits-handhaving t.o.v. schendingen, welke verband houden met den handelsoorlog, te beschouwen, daar deze verreweg het meeste zullen voorkomen. Ik wees er U immers reeds op, dat de Nederl.-Indische Archipel het ideale terrein vormt voor een eventueelen handelsoorlog. De neutraliteits-handhaving wordt internationaal geregeld door de XIIIde conventie van de 2de vredes-conferentie luidende: „Verdrag nopens de rechten en verplichtingen der onzijdige mogendheden ingeval van zeeoorlog”.

Hierbij wordt een onzijdige mogendheid verplicht het toezicht uit te oefenen, dat binnen het bereik harer middelen, waarover zij beschikt, ligt, om in hare havens of reeden en in hare wateren elke schending der vastgelegde bepalingen te beletten. Een en ander wordt aangevuld door de neutraliteits-proclamatie. Het ligt niet in mijne bedoeling deze conventie, noch deze proclamatie te behandelen, doch ik wil er alleen op wijzen, dat de rol bij deze neutraliteits-handhaving overeenkomt met dien van een politie-agent, die, voor het handhaven van de eigen veiligheid, feitelijk ten gerieve van de oorlogvoerenden de overtredingen van den tegenpartij tracht te beletten.

De schending dient in de eerste plaats te worden geconstateerd. Zij kunnen veroorzaakt worden door het benutten van de vele rustige baaien en reeden van dit reusachtige eilandenrijk teneinde de territoriale wateren te misbruiken als basis van actie bij den handelsoorlog, of als brandstofstation; zij kunnen voortspruiten uit de toepassing van het buitrecht, waarbij neutrale of vijandelijke koopvaarders worden aangehouden en onderzocht, achtervolgd of vernietigd, welke actie zeer gemakkelijk, per ongeluk of expres, voortgezet kan worden in de neutrale wateren, die vooral een aantrekkingskracht voor de koopvaarders zullen uitoefenen, omdat zij daar volgens het internationale recht veilig behooren te zijn voor de contrôle maatregelen; zij kunnen geschieden door prijzen of door handelsschepen, die aan de oorlogshandelingen deelnemen; kortom de variaties zijn daarbij legio. In al deze gevallen is een plaatselijk onderzoek en een waarschuwing geboden. Men moet zich vergewissen of de overtreder werkelijk is wat hij voorgeeft te zijn, of zijn excuus werkelijk te wijten is aan de opgegeven averij als anderszins; eerst bij volharding van een weigering de aanwijzingen op te volgen, kan van geweld worden gebruik gemaakt. De eenige middelen, die hierbij de neutraliteit kunnen handhaven, zijn schepen. Vliegtuigen zullen alleen als verkenners kunnen fungeeren. Zij kunnen geen onderzoek instellen en wat landvliegtuigen betreft, ook niet lang

genoeg in de nabijheid blijven totdat een schip ter plaatse het werk heeft gedaan. Bommenwerpen, anders dan als voortzetting van de actie der schepen, komt hierbij niet ter sprake; de politie-agent kan na onderzoek gelasten door te loopen of van de trottoirs af te gaan, om bij weigering van wapengeweld gebruik te maken, hij kan echter niet zonder onderzoek een ieder die zich op de trottoirs of in de portieken van de huizen vertoont, met handgranaten bewerken.

Zelfs het aan land gaan van personen, al dan niet in uniform gekleed, behoeft niet altijd een strategische overvalling te zijn. Er zal eerst onderzocht moeten worden om welke reden dit is geschied. Eerst wanneer door vijandige daden tegen den onderzoeker blijkt, dat het hier om een overvalling gaat, kan van wapengeweld worden gebruik gemaakt.

Ik kom tot de conclusie, dat voor neutraliteits-handhaving voor alle territoriale wateren, ook die rondom Java, in de eerste plaats noodig zijn: *schepen*, waarvan een gedeelte van machtsmiddelen moet zijn voorzien, en waarvan een kern sterk genoeg is om rake klappen uit te deelen. In de tweede plaats vliegtuigen, die echter de ondergeschikte rol van verkenner spelen en in speciale gevallen bommen moeten kunnen werpen. Watervliegtuigen zijn hiertoe het meeste geëigend, omdat zij in de nabijheid van den schender kunnen blijven, deze niet uit het oog verliezen, hem kunnen schaduwten totdat er een schip bij is. Bij zoo'n strategische overvalling bijv. is het niet alleen zaak den a.s. schender te ontdekken, men weet dan nog niet dat het een schender zal worden, maar hoofdzak is te weten waar hij blijft. Hij moet worden geschaadwd. Nu is het vervelende, dat hij overal ongestoord kan komen, tot op korte afstand van de kust, zonder dat hij de neutraliteit schendt, want overal buiten de 3-mijlsgrens is open zee, dus openbare weg. Zelfs bij goed schaduwten, dat alleen een watervliegtuig kan doen, dat periodiek op het water daalt en weer even opstijgt om te kijken waar hij blijft, zal zoo'n strategische overvalling steeds een ver-

rassing blijven. Alle tegenmaatregelen komen min of meer achteraf, ook vliegtuigbombardementen. Men kan dan met bommenwerpen weliswaar zijn werkzaamheden storen, met maritieme krachten zijn verbindingen afsnijden, doch alleen troepen kunnen hem er weer uitgooien.

Voor de neutraliteits-handhaving hebben we alle schepen van de Marine beschikbaar, zoowel van de zeegaande vloot als die van de locale defensie, die echter aangevuld dienen te worden door de vaartuigen van de Gouvernements Marine (in mobilisatietijd gemilitariseerd) ieder in hun eigen ressort, terwijl een uitgebreide vliegverkenning ons op de hoogte moet houden van alle gebeurlijkheden in den Archipel. Deze verkenning kan zoowel door land- als door zeevliegtuigen geschieden, zooals ik reeds zeide, zijn de zeevliegtuigen beter geschikt om te schaduwen.

Dit wil natuurlijk niet zeggen, dat dan ook alle schendingen zullen worden geconstateerd en tegengegaan, dit zou in dit eilandenrijk ter groote van half Europa zelfs door een scheepsmacht als de „British Navy” niet zijn te garandeeren. Wij doen wat wij kunnen, hetgeen ook onze plicht is volgens het zee-onzijdigheidstractaat. Bovendien zullen we hierbij, vooral voor de achteraf gelegen eilanden, de hulp van het Binnenlandsch Bestuur en de bevolking noodig hebben, die alle, door hen geconstateerde acties moeten rapporteeren. Vrijwel alle bestuursambtenaren zijn telefonisch of per radio verbonden met het Hoofdbestuur.

Ik wil hierbij echter nog op één ding wijzen. Aan de vliegtuigen, en dit geldt in mindere mate ook voor de schepen, zullen zeer zware eischen worden gesteld, en daarom moeten we ons niet laten verleiden alles te willen omvatten. We moeten hierbij bedenken, dat het mogelijk is, dat er na de neutraliteits-periode een van oorlog kan volgen. Aanvulling van materieel zal steeds lastig voor ons blijven. De strijdmiddelen moeten dus zooveel mogelijk worden gespaard, want ze kunnen straks nog veel meer noodig zijn.

Tenslotte krijgen we de voornaamste taak, die aan de weermacht kan worden toegewezen: de oorlogvoering in Nederlandsch-Indië. Ik heb reeds getracht te betoogen, dat wij daarbij tegenwoordig minder kans hebben dan vroeger om spoedig hulp van een bondgenoot te krijgen, zoodat ik met deze beschouwingen uitga van het ergste geval, waarbij wij zelf de stoot moeten opvangen en voor langeren tijd op eigen kracht moeten drijven. We kunnen hierbij ook wel aannemen, dat de tegenstander een overmacht aan strijdmiddelen bezit, zoodat onze actie op een bijzondere wijze zal moeten geschieden. Wij zullen van alle ons voordeelige omstandigheden gebruik moeten maken, doch het nadeel moeten aanvaarden geheel volgens het erkende internationale recht te moeten handelen. Onbepaalde duikboot-oorlogen e.a. mogen we, reeds in verband met moreele overwegingen, ook om practische politieke redenen, niet voeren.

De voordeelen zijn, (ik noemde U reeds de groote marietiem-strategische kracht gelegen in de gunstige verspreide ligging van het Imperium) dat wij in Nederl.-Indië hoofdzakelijk zullen ageeren op eigen terrein, waar wij te voren, niet alleen de noodige terreinkennis hebben opgedaan, doch ook voorbereidende maatregelen hebben kunnen nemen voor de logistiek, dat wij ageeren in de nabijheid van eigen bases, dat onze luchtvaartuigen „shore-based” zullen zijn in tegenstelling met die van den vijand, die, vooral in den aanvang, hoofdzakelijk zich tevreden moet stellen met „ship-born”-vliegtuigen, dat de kwetsbaarheid van onze zeeverbindingen, die tijdelijk veel geringer kunnen zijn dan in vreedetijd, veel kleiner is dan die van den vijand, dat een groot gedeelte van die vijandelijke zeeverbindingen door of dicht langs ons terrein moet worden geleid, en dat hij die niet geheel stop kan zetten, misschien zelfs intensiever moet handhaven.

In de eerste plaats moet nu worden nagegaan, *waarom* deze oorlog wordt gevoerd, wat de reden is dat een tegenstander het noodzakelijk acht om ver van huis, ons door de kracht der wapenen zijn wil op te leggen, dat hij

zooveel kosten, moeite en menschenlevens opoffert om Nederl.-Indië aan te randen. Daar moet een directe of toekomstige winst tegenover staan, speciaal *deze* koloniale gebieden aan de eigen staat toe te voegen.

In het begin van deze voordracht heb ik de vier redenen genoemd, welke oorzaak kunnen zijn van een koloniale expansie, nml. de overbevolking, de handel, de beschikking over grondstoffen en redenen van strategischen aard. Ik heb getracht U aan te toonen, dat de drie eerstgenoemde redenen in het algemeen niet gekoppeld zijn aan de noodzakelijkheid van het bezit van koloniën, tenzij het hier een speciaal geval betreft, waardoor het bezit van Nederl.-Indië bijzonder waardevol wordt.

Naar mijne meening is Nederlandsch-Indië inderdaad een speciaal geval en wel, omdat daar enkele grondstoffen te verkrijgen zijn, die absoluut onmisbaar zijn voor de nationale veiligheid, grondstoffen die dus van zoodanig belang zijn, dat het ten allen tijde verzekerd bezit daarvan mede invloed gaat uitoefenen op de strategische positie. Dit is niet omdat alleen ons Insulinde op de geheele wereld deze grondstoffen kan leveren, doch omdat het grondstoffen zijn, die overal elders worden gecontroleerd door groote, machtige zelfstandige naties. Grondstoffen, wier bezit den aanrander alleen verzekerd is, indien zij zich in eigen handen bevinden. Niet voor normalen vreedestijd, doch speciaal in het geval dat die groote, machtige naties de uitvoer voor dezelfde grondstoffen stop zetten. U begrijpt welke grondstoffen ik hier bedoeld, zij zijn hoofdzakelijk olie, rubber, tin en bauxiet, met olie verreweg vooraan. Ik zou dit dus strategische grondstoffen kunnen noemen.

In de vierde plaats noemde ik nog een reden van strategischen aard welke hoofdzakelijk verband houdt met de ligging en de geografische gesteldheid van den Indischen Archipel. Ik wees hier reeds op, het betreft de kwetsbaarheid van de zeeverbindingen die noodzakelijkerwijs door de nauwe defilé's van Nederl.-Indië moeten loopen, willen zij niet over een zeer langen omweg rond Australië worden gelegd. Het beveiligen van deze zeeverbindingen

ver van eigen bases, maakt ter plaatse een eigen steunpunt voor het kleinere beveiligings-materieel zeer wenschelijk. Is de te beveiligen weg groot, dan vraagt het zelfs een reeks van bases langs dezen weg.

De redenen welke tot de aanranding van de soevereiniteit van Neder.-Indië leiden zijn dus van economisch-strategischen en maritiem-strategischen aard. Wanneer dit alles nu nog wordt overheerscht door de prestige-gedachte, waarbij alles wat van strategischen aard is op den voorgrond wordt geschoven, dan kan de waarde van het bezit van Nederl.-Indië zoodanige vormen aannemen, dat er werkelijk weinig factoren behoeven mede te werken om van een wenschelijkheid, een daad te maken.

Het eenige wat den „adspirant- in bezitnemer” tot nadenken stemt, is de vraag: „welke tegenwerking zal ik ondervinden; in de eerste plaats, hoe zullen de groote mogendheden mijn actie waardeeren, in de tweede plaats, hoe groot zal de schade zijn die ik tijdens de actie zal lijden?”

Hoewel de houding der groote mogendheden van het grootste belang is voor de Nederlandsche strategie, zal ik deze wegens tijdgebrek niet verder voor U analyseeren. De variaties zijn daarvoor te groot en te afhankelijk van de omstandigheden, die, hoe gaarne enkele groote mogendheden ook anders zouden willen handelen, hen in een bepaalde richting kunnen binden.

Het tweede wordt samengevat in het begrip: „de preventieve werking van de weerkracht van het Nederlandsche Imperium”.

Op de preventieve waarde van de verspreide ligging van het Nederlandsche Imperium wees ik reeds, rest dus nog de preventieve waarde van de in Nederl.-Indië aanwezige machtsmiddelen, doch dit bezien tegen een achtergrond van het dispositief van den tegenstander. D.w.z. de preventieve kracht spruit niet alleen voort uit de sterkte der strijdmiddelen, zij berust nog meer op de kwetsbaarheid van den tegenpartij en zijn gebondenheid aan verschillende taken, waardoor de vrijheid van beweging

wordt beknot, alsmede op de moeilijkheden inhaerent aan het ageeren ver van eigen basis. Deze preventieve waarde is niet alleen afhankelijk van de sterkte of samenstelling van onze strijdmiddelen, zij is meer nog afhankelijk van de wijze van oorlogvoeren.

Zoals ik dan ook reeds zei, het zal voor ons zaak zijn de oorlogvoering op bijzondere wijze toe te passen. Het inzetten van kracht tegen kracht zal gelijk staan aan het hoofd te stooten tegen een muur. Het domweg inzetten van kruisers tegen zijn kruisers of vliegtuigen tegen zijn vliegtuigen moet leiden tot uitwisseling van krachten, hetgeen voor ons, die vermoedelijk toch reeds aan een minderheid aan krachten lijden, langzaam maar zeker, of in één klap, de ondergang zou beteekenen.

Wij zullen ons moeten specialiseeren in het opzoeken van 's vijands zwakke punten en door snelle aanvallen daarop hem trachten schade te berokkenen, wij zullen het moeten zoeken in een tot het uiterste doorgevoerde samenwerking van de verschillende wapenen, waardoor elk wapen aan waarde zal stijgen, wij zullen het moeten vinden in de bewegelijkheid te stellen tegenover zijn gebondenheid.

Natuurlijk zullen gevechten niet te vermijden zijn, daar is het oorlog voor, doch we moeten in staat zijn op een gewild moment het contact te verbreken en slechts doorgezet toe te slaan, indien de prijs die daarmee te verdienen valt, groot genoeg is.

Het is dus zaak zooveel mogelijk dáár aan te vallen, waar en wanneer de vijand dit niet verwacht, waaruit weer volgt het steeds wijzigen van het terrein van actie, het uitbuiten van de bewegelijkheid en de snelheid.

Wat is s'vijands doel?

Het is den vijand in de eerste plaats te doen de beschikking over deze zgn. „strategische grondstoffen” te verkrijgen. Een inbezitnemen van het territorium waar deze grondstoffen worden gewonnen, is slechts een hulpmiddel. Hoofdzaak is, deze grondstoffen in het Moederland

te krijgen, te vervoeren langs den langen kwetsbaren weg.

Hiertegen kan op tweeërlei wijze worden geageerd:

a. door de locale defensie, wanneer deze tenminste ter plaatse gestationneerd is, die het inbezitnemen van het territoir zooveel mogelijk zal tegengaan, of in elk geval de verovering zoodanig vertraagt, dat de voorraden en eventueele etablissementen grondig zijn vernield, waardoor de aanvaller gedwongen wordt weder geheel overnieuw de installatie voor het verkrijgen van de grondstof, op te stellen, in te richten en in exploitatie te nemen;

b. door op de verbindingen tusschen het veroverde punt en het Moederland te ageeren, en daardoor de toevoer van materiaal en de afvoer van grondstoffen tegen te gaan.

Hierdoor in oorlog gekomen zijnde zal de vijand in de tweede plaats zijn vitale handelsverbindingen, welke nu vermeerderd worden door de aanvoer van de zoo juist genoemde grondstoffen, door den Archipel moeten veilig stellen. Hiervoor moet zoowel kleinvarend materieel, als vliegtuigen worden benut, die, wegens hun geringe actie-radius, de inrichting van één of meer hulpbases noodzakelijk maakt.

Teneinde onze tegenstand te smoren kan de vijand in de derde plaats door een blokkade van Nederl.-Indië of van Java, trachten d.m.v. de economische uitputting, die daarvan het gevolg is, ons trachten op de knieën te dwingen. Of door deze handelwijze het doel snel genoeg kan worden bereikt, zal hoofdzakelijk afhangen van ons economisch weerstandsvermogen en de wijze waarop onze zeemacht de heerschappij ter zee betwist houdt en in staat is de eigen vitale zeeverbindingen te beschermen.

In de vierde plaats, en dit wordt door sommigen op de eerste plaats gesteld, kan de vijand trachten, door de verovering van het hoofdeiland Java, waar de Regeering zetelt en de Marine-basis is gelegen, onze weerstand te breken. Ik voor mij, en meerderen met mij, achten deze actie het minst waarschijnlijk, indien tenminste de sterkte

van het K.N.I.L. dat Java moet verdedigen groot genoeg is. De vijand zal, zelfs tegen de sterkte van 2 goed uitgeruste Divisies, een zoodanig groot expeditie-leger moeten inzetten, dat de overtocht daarvan, hetgeen niet meer in één convooi kan geschieden, wanneer onze maritieme strijdkrachten op de juiste wijze ageeren, met zooveel risico's gepaard gaat, zooveel scheepsruimte eischt en beveiligings-materieel bindt en tenslotte wegens de groote afstanden gepaard moet gaan aan het inrichten van één of meer hulpbases, dat zoo'n reusachtige onderneming tot ondergang gedoemd is, wanneer niet eerst een absolute heerschappij ter zee en bij de landing een meerderheid aan luchtstrijdkrachten zijn te verkrijgen.

Of de tegenstand na verovering van Java werkelijk gebroken zal zijn, betwijfel ik, doch zal er niet op doorgaan; het zou tot te veel veronderstellingen leiden.

Wel verwacht ik, dat de marine-basis herhaaldelijk aanvallen zoowel vanuit de lucht als vanuit zee zal hebben te doorstaan. Deze marine-basis toch is niet alleen van primair belang voor de instandhouding van de vloot, zij zal voor een eventueele bondgenoot van de grootste waarde zijn.

Toch moet men de waarde van de marine-basis weer niet overdrijven met te zeggen, dat de vloot staat of valt met het behoud ervan. Indien de brandstofvoorziening tevoren goed is geregeld, zal de vloot, ook zonder hoofdbasis, het nog vele maanden kunnen bolwerken.

De locale defensie van de Marine-basis zal dus dikwijls aan den tand worden gevoeld.

Wanneer ik nu punt 8 van de Defensie-grondslagen zou willen formuleeren, moet ik nagaan hoe ik op de beste manier het bereiken van het doel van den vijand kan tegengaan. Dezelfde volgorde als hiervoor behoudend, zou dit zijn:

1a. Verhinderen van een bezetting of verstoring van vitale punten als grondstof-gebieden of vloot-steunpunten (niet van elke bezetting van ons grondgebied, zooals in het

oorspronkelijke punt 8 staat, dit zou zelfs met een groote weermacht in een gebied even groot als half Europa onmogelijk zijn, laat staan met de in de punten 5, 6 en 7 beschikbaar gestelde middelen). Dit valt dus toe aan de locale defensie-groep en het leger.

1b. Beletten, dat de vijand profijt trekt van de occupatie van deze punten, door afsnijding van zijn verbindingen met het Moederland. Dit valt dus toe aan de kruisergroep.

2. Uitoefenen van druk op 's vijands economisch leven door, gebruik makend van de strategische positie van de deelen van het Nederlandsche Imperium, zijn handelsverbindingen af te snijden.

Dit is eveneens de taak van de kruisergroep.

3. Betwisten van de heerschappij ter zee, indien de vijand deze gebruikt voor blokkade van onzen Archipel.

Eveneens de taak van de kruisergroep.

4. Verhinderen van een bezetting van het hoofdeiland Java, met het zwaartepunt gelegd op de Marine-basis.

Dit laatste valt toe aan het leger en aan de locale defensie-groep, doch het betreft n.m.m. een voor den vijand uiterst moeilijke onderneming, indien de tegenwerking sub. 2 en 3 nog niet door hem is geëlimineerd, want voor de overvoer van een sterk expeditie-corps over groote afstanden zijn allereerst de heerschappij ter zee en een plaatselijke meerderheid in de lucht noodig en is ten tweede een hulpbasis onmisbaar (valt onder de vitale punten).

Dit alles samenvattende in de tekst van punt 8, zou deze m.i. moeten luiden:

„Indien Nederlandsch-Indië ondanks het ernstige pogen om buiten den oorlog te blijven, daarin toch betrokken wordt, dan zal de aanwezige weermacht met de voorhanden middelen beletten, dat de tegenstander de heerschappij over de zeeën van den Archipel verkrijgt en vitale punten van den Archipel bezet; zij zal althans op alle, ingevolge het erkende Volkenrecht toegestane wijzen, beletten dat de vijand profijt van zijn eventueele occupatie kan trekken of

zijn zee-verbindingen door den Archipel kan onderhouden.

Mocht te zijner tijd ons de steun van anderen worden verleend, dan zal aan de gemeenschappelijke actie worden deelgenomen."

Hoe zal nu de weermacht moeten optreden en wat hebben we noodig?

Ik sprak reeds over de locale defensie en over een strijdmacht die op de verbindingen ageerde.

De locale defensie wordt gevormd door de landmacht met haar hulpwapenen met medewerking van de marine-strijdkrachten voor deze kustverdediging. De tweede groep strijdkrachten wordt gevormd door het operatief orgaan, bestaande uit de in de Defensie-grondslagen genoemde zee-gaande vloot en de maritieme luchtmacht, welke tesamen ook wel eens wordt aangeduid als een harmonische vloot, in verband met de samenstelling uit elkaar aanvullende onderdeelen. De naam „harmonische vloot" heeft wel eens aanleiding gegeven tot de vergelijking met een harmoniecorps, waarbij dan spottend wordt gezegd, dat de bas en de hooge tonen ontbreken. U begrijpt de bedoeling van deze geestigheid: de vloot zou niet volledig zijn doordat het zware geschut, het slagschip, ontbreekt en het vliegtuig wordt gemist. Ik heb U reeds duidelijk gemaakt waarom, afgezien van de financieele moeilijkheid en de mogelijkheid slagschepen te bouwen en te bemannen, deze voor Nederl.-Indië niet noodzakelijk zijn, dat in dit gebied de kruiser-groep, en de heerschappij ter zee betwist, en gelijktijdig deze ook tracht uit te oefenen.

Wat betreft de hooge tonen, deze opmerking is er geheel naast, sedert 1927 is de M.L.D. vergeleken bij de andere luchtvaartdiensten, niet de minste geweest, zoowel in de voorziening van het materieel als in de geoefendheid.

Deze harmonische vloot dan, vormt de vroeger bedoelde kruisergroep, de organen zijn nimmer bedoeld geweest, en ook, behalve onderzeebooten en vliegtuigen, minder geschikt voor de locale defensie. De wensch om kruisers te vervangen door landmacht-vliegtuigen getuigt, dat de voorstanders van deze ruil niet geheel de groote kracht aanvoe-

len van de actie van deze marine-strijdkrachten. De vliegtuigen behorende tot de lokale defensie-groep zouden, indien zij deelnemen aan de actie van de kruisergroep, daarmede één geheel moeten vormen en terdege in de tactische samenwerking zijn geoefend.

Met de lokale defensie-groep is het tijdens de oorlogvoering wel het ongunstigste gesteld. Zij is geheel defensief, heeft dus de aanvallen van den vijand af te wachten, aanvallen, die, nu de tegenpartij het initiatief in handen heeft, zullen geschieden met een plaatselijke overmacht van strijdkrachten, zoowel in de lucht, als ter zee, als te land, zoodat hier steeds de voor ons zoo nadeelige uitwisseling van krachten zal plaats vinden. De aan deze groep inhaerente cordonopstelling, welke aan bepaalde punten gebonden is, gedooft bovendien geen concentratie van krachten op het kritieke punt. Vliegtuigen zouden het voordeel hebben zoo'n concentratie uit te kunnen voeren, doch alvorens hiertoe over te gaan, zal terdege de zekerheid moeten bestaan, dat *het eigen standpunt* niet aan aanslagen zal bloot staan. Wordt bijv. de oliehaven Tarakan aangerand, dan zal het weliswaar soms mogelijk zijn alle vliegtuigen van de lokale defensie-groep aldaar te concentreren, doch daardoor worden andere punten ontbloot, zoodat een gelijktijdig of even later vallende aanval bijv. op de marine-basis, in de lucht weinig tegenstand zal ondervinden.

Geheel anders staat het met de strijdwijze van de kruisergroep. Deze is niet gebonden aan vaste punten, deze kan het initiatief in handen houden en dáár aanvallen, waar de minste kans op uitwisseling van krachten bestaat.

Waar de lokale defensie-groep slechts één taak heeft, valt aan de kruisergroep, behalve het verhinderen van de afvoer van grondstoffen of aanvoer van middelen maar een veroverd punt, nog andere taken ten deel nml. het tegengaan van een economische blokkade en de afsnijding van 's vijands handelsverbindingen, of anders gezegd, het betwisten van de heerschappij ter zee en daarnaast het uitoefenen van de heerschappij ter zee in den vorm van een handelsoorlog. Ik wil even bij dezen handelsoorlog stil-

staan, speciaal in verband met de samenstelling van de kruisergroep.

De handelsoorlog is internationaal geregeld bij verschillende conventies, samen te vatten onder de naam „het buitrecht ter zee.”

Aan dezen handelsoorlog is een interessante en uitgebreide historie verbonden, die op zichzelf reeds een geheele lezing zou kunnen vullen, doch ik wil mij beperken tot den huidige toestand. Aangezien het bewapenen van koopvaarders, dat sedert eeuwen als rechtmatig is erkend, thans algemeen wordt toegepast, is feitelijk alleen een kruiser in staat op juiste wijze de controle op de zeeverbindingen uit te oefenen. Jagers loopen daarbij te veel risico's en onderzeeboten moeten zich volgens het verdrag van Londen houden aan dezelfde regels als bovenwaterschepen nml. aanhouden, visiteeren en eerst tot prijsmaking overgaan nadat opvarenden en papieren zijn veilig gesteld. Moet men zich dus evenals wij aan de internationale regels vasthouden, dan is de actie van onderzeeboten tegen alleen-varende koopvaardischepen, waarvan men immers nooit te voren de nationaliteit weet, te gevaarlijk; eerst wanneer er convooien worden gevormd, waarmede wordt kenbaar gemaakt, dat men zich tegen elk onderzoek zal verzetten, kan een onderzeeboot rechtstreeks optreden.

Vliegtuigen staan er nog ongunstiger tegenover. Weliswaar is de mogelijkheid van derouteeren niet uitgesloten, doch daar Nederland zich bij de Juristen-conferentie van 1923 juist zoodanig tegen het recht van derouteeren heeft verklaard, dat dit speciaal voor vliegtuigen niet is erkend, zullen in de eerste plaats de Nederlandsche vliegtuigen zich hiervan hebben te onthouden. Ik geloof trouwens, dat de groote zeemogendheden zulke maatregelen nimmer van ons zullen dulden. Ook hier zal eerst bij convooi-vorming rechtstreeks kunnen worden opgetreden.

Daar de convooi-vorming zeer groote bezwaren heeft, zal eerst getracht worden de handelsverbindingen te onderhouden zonder deze nadeelige maatregel en nu is het de kruiser, die, wanneer hij rigoureuus hiertegen ageert, oor-

zaak zal zijn van de instelling van het beschermende convoostelsel, waardoor aan vliegtuigen en in onze omstandigheden ook aan onderzeebooten actie-kans wordt gegeven. Ook hier dus de liaison des armes en de onmisbaarheid van de kruiser.

Het betwisten van de heerschappij ter zee geschiedt door een zwakkere macht het beste door te ageeren als een zgn. „fleet in being”. Dit beteekent, dat door deze zwakkere macht eensdeels voortdurend snelle offensieve stooten worden gedaan tegen de zwakke punten van 's vijands dispositief, daarbij zorgende niet door een overmacht te worden verrast, anderdeels door groote bewegelijkheid de strijd tegen zwaardere eskaders te ontwijken. Vooral tegen een tegenstander, die aan verschillende taken gebonden is, daardoor de noodige bewegingsvrijheid mist en het ontstaan van zwakke punten niet kan omzeilen, kan zoo'n defensieve strategie met offensieve stooten succesvol worden nagestreefd.

Waar nu de betwisting van de heerschappij ter zee concentratie van de strijdkrachten vereischt en de actie op de verbindingen daarentegen verspreiding vraagt, is het geboden, indien dezefde maritieme macht beide acties moet uitvoeren, zooveel mogelijk gebruik te maken van strategische manoeuvres, die na verspreiding, verrassende concentratie's op onverwachte punten mogelijk maakt en na de geconcentreerde stoot door verspreiding niet te vatten is.

U voelt wel, welk een moeilijke taak op de schouders van den Nederlandschen bevelhebber rust en dat aan juist optreden een groote geoefendheid en vooral ook goede doctrine-vorming moet vooraf gaan. U voelt ook, dat al die bewegelijke strijdkrachten onder de persoonlijke leiding van deze autoriteit moeten staan.

Wanneer we nu, met al het voorgaande voor oogen, een blik werpen op de kaart van den Nederl.-Indischen Archipel, dan zult U opmerken, dat de doorgangen in het Westen en Zuiden, tusschen Malakka en Australië betrekkelijk veel en nauw zijn, en de Noordelijke doorgangen door een viertal breede straten worden gevormd. Zoowel tijdens neu-

traliteits-handhaving als in oorlogstijd zal het zaak zijn te weten te komen, wat er in den Archipel binnenkomt, een strategische verkenning rond de peripherie van het eilandrijk is noodig teneinde de zoo noodige „*securité de commandement*” te verkrijgen. Waar in de nauwe doorgangen volstaan kan worden met het patrouilleeren door schepen, waartoe de vaartuigen van de Gouv. Marine zich zeer goed leenen, zullen in de Noordelijke doorgangen meer uitgebreidmaatregelen moeten worden getroffen. Voor deze strategische verkenning is uitgesproken het vliegtuig het beste middel. De snelle verplaatsbaarheid stelt het in staat gedurende de dag-periode een zoodanig groot stuk zeegebied te overzien, dat daarmede ook met betrekkelijke zekerheid een doorvaart gedurende den nacht wordt gedekt. Theoretisch uitgewerkt, waarbij een zicht van 15 mijl en een gemiddelde vliegduur van 4 uur per dag per vliegtuig wordt aangenomen, heeft men hiervoor tegelijk minstens 32 vliegtuigen met een snelheid van ± 100 mijl per uur noodig. Om deze verkenning langen tijd vol te kunnen houden, waarbij gerekend wordt op 2 dagen vliegen en één dag rust, zou dit 48 vliegtuigen beteekenen, waarvan dus steeds $1/3$ in rust of in onderhoud ter plaatse. Met 100 % reserve, dus met 96 groot-afstand-verkenners, wordt in de eerste behoefte voorzien.

Deze grootafstandverkenners moeten zoo autonoom mogelijk zijn, daar zij gedurende langeren tijd op zichzelf zijn aangewezen, zij zijn gebaseerd op enkele reeds te voren ingerichte brandstof-opslagplaatsen in beschutte baaien, riviermonden, bergmeeren of hoogstens enkele havenplaatsjes, al dan niet gesteund door vaartuigen, die op zichzelf weder verplaatsbare steunpunten vormen.

Het aangewezen vliegtuig-type hiervoor is het water-vliegtuig, niet alleen omdat het minder afhankelijk is van enkele punten (alle oorlogschepen kunnen het bijv. van brandstof voorzien, terwijl het overal in den Archipel kan landen of starten) doch ook, omdat het alleen met een watervliegtuig mogelijk is op afdoende wijze te schaduwen en de aanvallen der andere vliegtuigen of schepen gedu-

rende langen tijd te dirigeren.

Daar het bij minder goede weersgesteldheid niet mogelijk is voor 100 % op de luchtverkenning te vertrouwen, zal de strategische verkenning nog aangevuld moeten worden met schepen, hetzij torpedobootjagers, hetzij gouvernementsvaartuigen. Torpedobootjagers zullen bijv. voor nachtelijk schaduwen onontbeerlijk zijn.

Terugkomend op de harmonische zeegaande vloot, deze bestaat uit kruisers, torpedobootjagers, onderzeeboten en vliegtuigen. Deze moet als „fleet in being" d.w.z. door een reeks van krachtige, bewegelijke, afwisselende snelle aanvallen op zwakke punten van den vijand de heerschappij ter zee betwist houden, daarnaast als kruisergroep 's vijands handelsverbindingen onderbreken, en tenslotte de eigen verbindingen, interinsulaire en andere, beveiligen. Het eerste eischt herhaaldelijk een tijdelijke concentratie, het tweede noodzaakt verspreiding, terwijl het derde weer speciale taken aan bepaalde onderdeelen oplegt.

De actie van de zeegaande vloot bestaat dus uit een reeks strategische manoeuvres, de eene keer concentratie beoogende, dan weer verspreiding nastrevend.

Ik zou deze vloot willen samenstellen uit bepaalde tactische eenheden, smaldeelen, die ik „machtskernen" zal noemen en die elk zullen bestaan uit één kruiser, 4 jagers, 4 onderzeeboten en 12 torpedo- of bombardementsvliegtuigen. Van zoo'n machtskern gaat, vooral door de samenwerking der wapenen een zeer groote kracht uit, zij zal voor elke combinatie van vijandelijke strijdkrachten een gevaar van beteekenis vormen en niet spoedig het veld behoeven te ruimen.

Nu is het vraagstuk dat ik hedenavond heb op te lossen, hoeveel van deze machtskernen heb ik als minimum nodig? Eenvoudig is de oplossing niet.

In zoo'n reusachtig gebied als de Indische Archipel, aan oppervlakte gelijk de helft van Europa, kan men er eigenlijk nooit genoeg bezitten. Toch begrijpt een ieder, dat er ergens een grens getrokken moet worden, beïnvloed door factoren van financieelen aard en moeilijkheden voor het

bemanningsvraagstuk, in verband met het kleine Moederland, uit welks bronnen hoofdzakelijk geput moet worden.

Nu kan men voor de oplossing van twee verschillende standpunten uitgaan.

In de eerste plaats, vanuit het standpunt, hoeveel kan ik voor de weermacht maximaal besteden. Indien dit bedrag is uitgemaakt, moet worden vastgesteld hoeveel daarvan aan de landmacht, hoeveel aan de zeemacht, verdeeld over de locale defensie en de zeegaande vloot, moet worden besteed. U voelt hierin reeds onmiddellijk de verschillende moeilijkheden. Is het reeds moeilijk om vast te stellen welke de beste verdeling is van de Rijksmiddelen over de verschillende publieke diensten, getuige de somtijds heftige debatten in de Volksvertegenwoordiging, de tweede moeilijkheid is, hoe het toegestane bedrag over de verschillende deelen van de weermacht moet worden verdeeld. Een ieder is maar al te zeer geneigd zijn eigen vak of dienst als de meest onmisbare en de meest misdeelde te beschouwen. Het is daarom ook goed, dat bepaalde regeerings-instanties hierover hebben te beslissen, al wees ik reeds op enkele lacunen, zooals het gemis van de stem van een zeeman in den Ministerraad, en het ontbreken van een „Committee of Imperial Defence". Verschillende berekeningen voorkomende in brochures of tijdschriften hebben weliswaar in de oogen van de opstellers en hunne aanhangers een absolute waarde, voor anderen blijven zij vaak min of meer aanvechtbaar. Ik zal mij dan ook hedenavond niet wagen aan het vaststellen van de financieele mogelijkheid; ik zal mij beperken tot het aangeven van de krijgskundige eischen en hoeveel de kosten daarvan bedragen.

Ik kom dan tot het tweede standpunt waar men van uit kan gaan, en dat is, met welke minimum sterkte kan ik iets doen. Toch begeef ik mij hierbij ook weer op glad ijs, want wanneer ik tot een bepaald getal ben gekomen en men zegt mij dan: „dus volgens Uw redeneering is de helft van het door U vastgestelde minimum waardeloos", dan moet ik antwoorden: „Neen, zeer zeker niet, doch

dan moeten de taken, die men aan die weermacht oplegt, dus de mate van veiligheid, die zij biedt, ook worden gehalveerd".

Voor mijn strategische manoeuvres heb ik minimum twee machtskernen noodig, anders zijn de afwisselende concentraties en verspreidingen niet mogelijk. Voor de beveiliging van mijn verbindingen wordt een derde machtskern vereischt, terwijl de noodzakelijke tijden van herstellingen, onderhouds-werkzaamheden, als dokken enz. en brandstof laden oorzaak zijn, dat een vierde machtskern niet kan worden ontbeerd. Ik heb dan altijd twee, meestal drie en soms 4 machtskernen gelijktijdig beschikbaar.

U ziet, dat ik hierbij grootendeels parallel ga met de achtereenvolgende plannen van de Regeering. In punt 5 van de defensie-grondslagen komt de minimum sterkte ongeveer gelijk aan twee machtskernen, het vlootplan Deckers voegde daaraan een derde onbemande machtskern toe, die door den vorigen Minister van Defensie tot een bemande reserve werd gepromoveerd. Ik mis bij deze plannen dan nog de zoo noodzakelijke middelen om de eigen verbindingen te beveiligen, dat is dan de vierde machtskern.

Bovendien wil ik aan de zeegaande vloot nog enkele hulpkruisers toevoegen, die zoowel op enkele speciale gebieden in den Archipel en op de oceanen het voeren van den handelsoorlog kunnen versterken.

Het bezit van deze 4 machtskernen, geeft daarbij het voordeel, dat voor neutraliteits-handhaving de zeegaande vloot zoodanig is op te stellen, dat vrijwel alle doorvaart door den Archipel wordt gecontroleerd en bijna overal spoedig een machtsmiddel bij de hand kan zijn om zoo noodig met geweld op te treden.

Resumeerende kom ik dus voor de *zeegaande vloot* die in Nederl.-Indië permanent aanwezig moet zijn tot een sterkte van:

4 kruisers, 16 torpedobootjagers, 16 onderzeebooten, 96 grootafstandverkenningsvliegtuigen (waarvan 48 reser-

ve), 96 torpedo- of bombardeervliegtuigen (waarvan 48 reserve) en wanneer ik op elke kruiser 2 en elke jager 1 vliegtuig plaats, 48 boordvliegtuigen (waarvan 24 reserve).

Het is echter zaak een minimum sterkte vast te stellen en dus om nader te bezien of mijn schema niet voor vermindering vatbaar is doordat bijv. de terreinen of taken van verschillende onderdeelen elkaar kunnen overlappen.

In de eerste plaats is het groote aantal vliegtuigen, veroorzaakt door de aangenomen reserve van 100 %. Ik weet niet of in de toekomst wellicht met een kleiner percentage kan worden volstaan. Voorloopig houd ik mij echter, in verband met het niet aanwezig zijn van een Ned. Indische vliegtuig-industrie, aan het eenmaal aangenomen getal.

De sterkte van de machtskernen acht ik niet voor vermindering vatbaar, doch het is m.i. mogelijk een gedeelte van de strategische verkenning, vooral wat betreft de kortste vliegtrajecten, door de vliegtuigen van de machtskernen te doen uitvoeren. Zoo noodig zou dan het aantal grootafstandverkenners tot de helft kunnen worden teruggebracht. Daar ik voor deze grootafstandverkenners 12 tons vliegbooten noodig acht en voor de torpedo-vliegtuigen 4 à 5 tons tweemotorige drijvervliegtuigen, die ongeveer de helft goedkooper zijn, kan dan voor de kostenberekening volstaan worden met de kosten van 96 groote vliegbooten.

Ik kom hiermede tot een minimum sterkte van de zee-gaande vloot:

4 kruisers — 16 torpedobootjagers — 16 onderzeebooten — 48 grootafstandverkenningsvliegtuigen — 96 torpedo- of bombardeervliegtuigen en 48 boordvliegtuigen.

Wat de middelen voor de locale defensie voor Nederl.-Indië betreft, kan ik kort zijn.

De aangewezen middelen ter zee, teneinde het binnenvaren van havens of reeden tegen te gaan of een landing af te weren, zijn naast walbatterijen, mijn-versperringen (dus mijnenleggers), kanonneerbooten, (onder welke verzamelaar tegenwoordig alle kleine artillerieschepen worden verstaan), motor-torpedobooten, onderzeebooten,

onderzoekings-, bewakings- en patrouillevaartuigen, bom- of torpedovliegtuigen en jachtvliegtuigen, terwijl, teneinde het in- en uitvaren van de eigen verbindingen te beschermen tegen versper-pogingen van den vijand, mijnenvegers en onderzeeboot-jagers noodig zijn.

Wanneer ik voor de vastgestelde verdedigings-punten te water, de marine-basis Soerabaia, Tj. Priok, Balikpapan, Tarakan en Ambon de minimum aantallen van de schepen naga, kom ik tot 5 mijnenleggers, 6 kanonneerbooten, 8 mijnenvegers aangevuld met de noodige hulpvegers, de beschikbare oudere o/z booten, een 20 tal motor-torpedobooten en de noodige hulpvaartuigen, welke laatste of uit de Gouv. Marine, of van particuliere maatschappijen moeten worden gecharterd.

Het minimum aantal vliegtuigen kan ik moeilijk vaststellen, daar zij behalve voor herkenning, torpedo- of bomaanval, of verdediging van bepaalde gebieden ook taken hebben te verrichten als hulpwapen van het leger. In principe zal elk te verdedigen punt eenige groepen van elke categorie moeten hebben. Ik acht het vliegtuig een der onmisbare wapens voor de locale defensie.

Ik wil echter op enkele bijzonderheden wijzen. Zooals de toestand nu is, moet n.m.m. de actie der leger-vliegtuigen zich bij de locale defensie beperken tot de kust. Immers voor bomaanvallen boven zee is een jarenlange training der zeewaarnemers met de vloot noodig. Het is een bekend feit, dat uit de lucht, vooral op eenige hoogte, het zeer moeilijk is de verschillende typen van schepen te herkennen, van boven gezien hebben alle schepen ongeveer dezelfde gedaante. Men kan dus moeilijk kruisvaarders van jagers onderscheiden, laat staan de nationaliteit vaststellen. Daarnaast is een zeer groote geoefendheid in het werpen op varende en manoeuvreerende doelen noodig, waarbij eveneens de „maritieme kijk” niet kan worden gemist. Hieruit volgt reeds, dat ook op de versterkte steunpunten marine-vliegtuigen niet kunnen worden ontbeerd.

In de tweede plaats is het de eerste eisch voor bommen-

werpers van de locale defensie, dat zij een groote bommenlast kunnen medevoeren. Groote actie-radius is een factor van de tweede orde, zij stelt weliswaar de vliegtuigen in staat snel op groote afstanden te concentreeren, doch ik wees U reeds op het groote gevaar van ontblooten van de eigen basis.

In de derde plaats zal een zekere sterkte aan jachtvliegtuigen niet kunnen worden gemist. De indirecte verdediging tegen luchtaanvallen, door de uitgangspunten van 's vijands aanval te vernietigen, zal niet altijd mogelijk zijn. De tegenstander zal vermoedelijk meermalen ageeren vanaf een vliegekampschip, een zeer bewegelijk uitgangspunt dus, dat meestal niet direct, en zeker niet bij nacht, te vinden zal zijn.

Hiervoor heb ik voor U ontwikkeld welke minimumsterkte aan zee- en luchtstrijdkrachten in Nederl.-Indië permanent aanwezig moet zijn en wil daarbij ook nog de eisch voegen, dat zij bestaan uit de modernste eenheden. De oudere eenheden, welke nog niet geheel hun gevechtskracht hebben verloren, vinden hun taak ruimschoots in de overige deelen van het Nederlandsche Imperium. Ik vermeldde immers reeds, dat zoowel in het Rijk in Europa als in West-Indië kruisergroepen aan de locale defensiemiddelen moeten worden toegevoegd wil men van de groote strategische kracht van deze verspreide ligging gebruik maken, al zouden deze groepen slechts bestaan uit alleen hulpkruisers. In Nederland zijn echter voor de verschillende opleidingen toch groote schepen noodig, zoodat deze mede de taak in West-Indië kunnen overnemen. Voegen wij daarbij nog eenige jagers, onderzeebooten en vliegtuigen, dan kan ook daar de samenwerking der wapenen worden uitgebuit. Al deze middelen zouden in vreedestijd in Nederland zeer ten goede komen aan opleidings- en oefeningsdoeleinden.

U zult nu wel van mij willen hooren, welke typen van kruiser, jager, onderzeeboot en vliegtuig ik voor Nederl.-Indië noodig acht.

In de eerste plaats welke kruiser. Ik doe dit speciaal met

genoegen, omdat veel kritiek op dit type oorlogsschip is geuit. Vele malen wordt de nadruk erop gelegd, dat onze kruisers slechts *lichte* kruisers zijn, als zou daarmee hun ondeugdelijkheid voor Nederl.-Indië zijn aangetoond, waar zij bij den vijand steeds zouden optornen tegen zware tegenstanders. Ik hoop, dat ik U heb aangetoond, dat het niet gaat om kracht tegen kracht te stellen, dat de zwaardere tegenstander aan taken gebonden is, terwijl wij daartegenover bewegings-vrijheid kunnen stellen, en dat bij ons de groote kracht ligt in de samenwerking van alle wapens.

De kruiser is hierbij de drager van het kanon.

Welk type kruiser is nu voor ons het meeste geschikt?

De gevechtswaarde van een schip is afhankelijk van 4 factoren; bewapening, bescherming, snelheid en actie-radius. Alle vier factoren vragen gewicht en nu is de moeilijkheid een zoodanig compromis te vinden, dat het schip het meest geeigend is voor het speciale doel waarvoor het is gebouwd. De verscheidenheid in kruisertypen die op de wereld bestaat, is wel een bewijs, dat het vinden van dit beste compromis niet zoo eenvoudig is. Hoe grooter en zwaarder bewapend een schip is, des te grooter zijn de kosten en de benodigde equipages. Voor ons is het om deze twee laatste redenen zaak zoo klein mogelijk te bouwen, zonder echter beneden de grens van de noodige gevechtswaarde te komen. N.m.m. is de volgorde van belangrijkheid der factoren: 1e. snelheid, 2e. actie-radius, 3e. bescherming, 4e. bewapening. Het is dus zaak allereerst de minimumgrens van de laatst belangrijkste factor te beginnen, en dit is de bewapening. Ik zou deze willen stellen op 15 cm. Niet alleen is dit het reeds jarenlang geijkte kaliber voor kruisers, het is tevens het zwaarste geschut, dat met de hand kan worden geladen, hetgeen voor de vuursnelheid gunstig is, de tegenwoordige drachten van dit geschut, (over de 20 km.,) waarborgen ons, dat wij niet door een zwaarder kaliber „outranged" kunnen worden. Tenslotte acht ik het een gunstige aanwijzing, dat in het buitenland vrijwel overal teruggekomen wordt van de kunstmatig vast-

gestelde kalibergrens van 20 cm. en men teruggaat naar 15 cm. kruisers. Om tactische redenen zou ik het aantal kanons op minstens 8 willen stellen, geplaatst in torens. De secundaire batterij zou ik willen laten bestaan uit twee groepen anti-luchtmitrailleurs van 40 m.m., die, evenals de hoofdbatterij, van een stabilisatie- en een fernsteuerinrichting zijn voorzien.

De bescherming moet zoodanig zijn, dat een doorgezet gevecht, ook tegen 20 cm. kanons, goede kansen scheidt en de pantsergordel moet, vooral met het oog op behoud van snelheid, over de geheele lengte worden doorgetrokken, terwijl tegen luchtaanvallen een dubbel pantserdek zal moeten worden opgesteld.

Wat betreft actie-radius en snelheid, daarvoor zou ik alleen genoegen willen nemen met een betrouwbare top-prestatie van ± 33 mijl in de tropen en een actie-radius van 10.000 à 15.000 mijl à 15 mijlsvaart.

Alles tesamen genomen zal dit naar schatting een déplacement van ± 8.000 ton vragen en een equipage van ± 500 man.

Vele tegenstanders van het kruiserwapen zullen mij wel verwijten, dat ik wederom slechts bij de *lichte* kruiser blijf, doch ik hoop U voldoende duidelijk te hebben gemaakt, dat U het materieel moet zien in het licht van het gebruik, waarbij natuurlijk de gevechtswaarde voldoende moet zijn om succes te waarborgen. Ik heb getracht U aan te toonen, dat dit bij de door mij voorgestelde strijdkrachten wel degelijk het geval is.

Wat torpedobootjagers betreft, hier moet ook het type worden genomen, dat het modernste is, dat er bestaat, wederom aangepast aan het gedachte gebruik ervan. De eerste eischen zijn ook hier snelheid en actie-radius en ik zou een vergroot type van de tegenwoordige jagers willen kiezen dat ± 36 mijlsvaart in de tropen kan volhouden en een actie-radius bezit, welke zooveel mogelijk die der kruisers benadert. Hoewel ik dan gedwongen ben een vrij groot déplacement te gebruiken, ik schat ± 1700 à 1800 ton, geloof ik toch, dat dit de beste weg is.

De tegenwoordige onderzeebooten voldoen m.i. volkomen aan hun taak. Het uitrusten van enkele daarvan met mijnen geeft een groote preventieve waarde. De vijand kan dan overal waar hij zich aan de kust vastnestelt, mijnversperringen verwachten, hetgeen hem noodzaakt mijnafweermiddelen d.w.z. veel klein varend materieel mede te brengen, dat wederom beschermingsstrijdkrachten bindt.

Over de typen vliegtuigen sprak ik reeds. De grootafstandverkenneren moeten n.m.m. groote 12 tons vliegbooten zijn, de tegenwoordig in aanbouw zijnde drie-motorige Dornier-vliegboot lijkt mij hiervoor een gelukkige keuze. Vanzelfsprekend zijn deze vliegbooten ook ingericht als bommenwerpers.

Voor de torpedo- c.q. bombardeervliegtuigen zou ik willen kiezen een 4 à 5 ton's twee-motorig drijvertoestel, dat vooral zeer wendbaar moet zijn. Voor boordvliegtuigen, tevens catapultvliegtuigen voldoet het tegenwoordige type C XI W zeer goed.

Het is niet mijn bedoeling nu ook onmiddellijk een vernieuwing en alle aanvulling van de reeds bestaande middelen te propageeren. Dit zal in een langzaam tempo moeten geschieden. Dit is te meer noodig, daar de achterstand in de personeelssterkte, welke veroorzaakt is door de gevolgde politiek van de laatste jaren, ook slechts in een betrekkelijk langzaam tempo kan worden opgevoerd. Dit houdt hoofdzakelijk verband met de vereischte technische en tactische bekwaamheden van het personeel en dit is het geval, zowel bij de bemanningen van schepen als van vliegtuigen, al wordt wel eens ten onrechte beweerd, dat men goede zeevaarders in korten tijd kan aankweken. Mijn persoonlijke ondervinding is, dat dit bij het vliegwapen in dezelfde mate geldt als bij bijv. het onderzeewapen.

Naar mijn meening is het op sterkte brengen van de kruisers het meeste urgent. De door mij gedachte totaalsterkte aan kruisers voor het geheele Imperium, zou reeds bereikt zijn indien in stede van de tweede flottieljeleider van het vlootplan-Deckers een volwaardige kruiser

boven de kruiser ter vervanging van Hr. Hs. Sumatra gereed is.

In dat geval zouden in Nederl.-Indië deze twee nieuwe kruisers met Hr. Ms. Java en de Ruyter kunnen worden gestationneerd, Hr. Ms. Sumatra en Tromp in Nederland kunnen blijven en tevens als opleidingsschepen dienen, terwijl nog een tweetal hulpkruisers de kern van de zgn. „kruisergroep“ in West-Indië en vermeerdering van deze groep in Europa zouden kunnen vormen.

De thans aanwezige 8 torpedobootjagers zullen met 12 moeten worden uitgebreid, daarvan waren dan 16 in Ned.-Indië en de 4 oudste in Nederland te stationneeren.

De tegenwoordige sterkte van onderzeebooten, 12 in Indië en 10 in Nederland ware te versterken tot 16 in Indië, zoonoodig zou nog een divisie onderzeebooten uit Nederland met de kruisergroep in West-Indië kunnen ageeren.

Met de M.L.D. is het evenwel in verband met den korten levensduur der vliegtuigen slechter gesteld. Veel van het materieel kan als verouderd worden beschouwd. Eerst dit jaar is met de vervanging daarvan begonnen. Behalve de door mij ontwikkelde sterkte in Nederl.-Indië zal zoowel voor Nederland als West-Indië niet te ontkomen zijn aan vernieuwing en uitbreiding van het materieel en personeel.

Voor de locale defensie, die vergeleken met de zeegaande vloot niet zoo ten achter staat, is zoowel voor Nederland als voor Nederl.-Indië, hoofdzakelijk een uitbreiding van kanonneerbooten, motor-torpedobooten en mijnen-materiaal noodig. Behalve wat betreft de motor-torpedobooten acht ik deze aanvulling niet zoo urgent als die van de zeegaande vloot, zoowel in Indië als in Europa en wil mij daarom hedenavond, wat de kosten betreft ook slechts tot deze laatste beperken.

Wanneer ik de tegenwoordige sterkte vergelijk met de hiervoren ontwikkelde minimum noodzakelijke sterkte, dan kunnen de volgende staatjes worden opgemaakt:

SCHEPEN:

	kruisers	flott- leiders	jagers	o/z.btn.
tegenwoordige sterkte:	3	1	8	22
min. sterkte Imperium:	5	1	20	26
Aanvulling	2	—	12	4
Hetgeen van het vloot- plan Deckers nog moet worden gebouwd en in principe reeds is vast- gesteld:	—	1	4	6
Feitelijke uitbreiding:	2*)	—	8	**)

*) waarvan de kosten van 1 flottieljeleider weder afgetrokken moeten worden.

**) kosten 2 o/z booten uitgespaard.

GROOTE VLIEGTUIGEN:

minimum sterkte voor zeegaande
Vloot Ned. Indië: 144
volgens plan Deckers vastgesteld: 72

Uitbreiding: 72

Ik teeken hierbij nog aan, dat de kosten voor de 2de flottieljeleider plus de aanbouwsommen van de 2 uitgespaarde onderzeebooten ons in staat zouden stellen de 2de kruiser van mijn uitbreidingsplan te bekostigen.

Wat de verdere kosten betreft, moet ik onmiddellijk opmerken, dat momenteel de toestand zeer abnormaal is, dat we feitelijk 5 jaar te laat zijn, om op werkelijk goedkope wijze schepen te bouwen. Door de opgaande lijn in de wereld-conjunctuur zijn de prijzen der grondstoffen zoodanig gestegen, dat het niet goed mogelijk is nu met juistheid de bedragen te ramen.

Om een voorbeeld te noemen: Hr. Ms. de Ruyter kostte

indertijd $\pm$ 12,5 miljoen doch zou nu 16 à 17 miljoen eischen. Door de aanbouwsom van het voorgestelde kruisertype op 20 miljoen te stellen, zal ik echter niet ver van de waarheid aflaggen. Op dezelfde wijze schattende, zullen de jagers komen op $\pm$ 6 miljoen per stuk en de torpedo- of bomvliegtuigen op f 150.000 per stuk.

Resumeerende kom ik dan tot een extra bedrag voor aanbouw van 40 miljoen voor de kruisers, 48 miljoen voor de jagers en 11 miljoen voor de vliegtuigen. De personeelsuitbreiding schat ik op een bedrag van f 5.000.000 per jaar meer op de begrooting.

Het zal U wellicht opvallen het groote verschil, dat bestaat in de aanschaffingskosten van de schepen en de vliegtuigen, doch wanneer U alleen op deze cijfers afging, een fout die door vele oningewijden wordt gemaakt, zou U bedrogen uitkomen. In verband met de verschillen in levensduur en de verschillen in exploitatie-kosten, die vooral voor het vliegwapen zeer groot zijn. (denkt U alleen slechts aan het reusachtige verbruik van brandstof, dat o.a. een uitgebreid vervoer in tankers over zee noodzakelijk maakt, en waardoor de zoo gewenschte 3de machtskern voor de beveiliging der eigen verbindingen nog meer onmisbaar wordt), dan zijn de benoodigde bedragen niet zoo uiteenlopend als zij lijken.

Het is U vermoedelijk allen bekend, dat de Britsche Marine- en Luchtmachtstaf gezamenlijk hebben berekend, dat men voor de bouw- en exploitatie-kosten van één slagschip gedurende den levensduur van dit vaartuig, een afdeling van 43 twee-motorige middelzware bommenwerpers zou kunnen aanschaffen, vernieuwen en exploiteeren. Daar ik niet geloof, dat de omstandigheden in de Britsche Marine en de onze veel zullen verschillen, en als ik U vertel, dat de bouw- en exploitatie-kosten van een Britsch slagschip gelijk zijn aan die van ruim 3 van onze lichte kruisers, dan kan daaruit de conclusie worden getrokken, dat een afdeling van 72 torpedo- of bomvliegtuigen, wat kosten betreft, op den langen duur ongeveer 5 maal duurder is dan één kruiser, dus dat mijn uit-

breiding van schepen feitelijk minder kost dan mijn uitbreiding van vliegtuigen.

M. d. V. Ik ben gekomen aan het einde van mijn voordracht en ik hoop hiermede medegewerkt te hebben aan het verbreiden van een ruime kijk in de maritieme oorlogvoering van het Nederlandsche Imperium en speciaal van dat gedeelte ervan, dat wij kennen onder den naam van Nederlandsch-Indië.

STELLINGEN.

I. Daar Nederlandsch-Indië behoort tot het Nederlandsche Imperium, kan de verdediging van dit gebiedsdeel slechts worden behandeld als onderdeel van de verdediging van het geheele Koninkrijk.

II. Door de geografische positie welke het eilandenrijk Nederlandsch-Indië als deel van het Ned. Imperium inneemt in het wereld-verkeer, zal een conflict, waarbij dit gebiedsdeel betrokken is, altijd de vorm aannemen van een maritiemen oorlog.

In deze omstandigheden is de verspreide ligging van het Koninkrijk, indien hiervan op de juiste wijze wordt gebruik gemaakt, van groote strategische waarde, vooral uit een oogpunt van algemeene preventie.

III. Terecht is daarom de Koninklijke Marine een Staatsmarine en moeten alle pogingen om haar te splitsen in locale defensie-organen van de hand worden gewezen.

Daarnaast blijven echter opmerkelijke leemten in de Rijksverdediging bestaan. Zoo kennen wij geen defensie-grondslagen voor het geheele Imperium, terwijl een lichaam als de Britsche „Committee of Imperial Defence" ontbreekt. De verantwoordiging voor deze verdediging wordt op zonderlinge wijze over twee Ministers verdeeld, terwijl belangrijke beslissingen worden genomen door een Ministerraad, waarin het maritiem element ontbreekt.

IV. In de tegenwoordige periode van economisch natio-

nalisme loopt van alle deelen van het Nederlandsche Imperium, Nederlandsch-Indië het grootste gevaar voor aandrang, 1e. door het bezit van zgn. „strategische” grondstoffen, 2e. door de strategisch belangrijk ligging als door-gangs-poort tusschen twee wereldzeeën.

V. De grondslagen voor de verdediging van Nederlandsch-Indië, afkomstig van het jaar 1927, zijn in deze omstandigheden niet meer in alle opzichten bruikbaar. Voorop dient te staan de maritieme defensie, d.w.z. het beheerschen of betwisten van de zee-verbindingen.

VI. Nederlandsch-Indië vormt daarbij een specifiek terrein voor den kruiseroorlog. Het langdurig ageeren van „capital ships” in onze wateren is zeer onwaarschijnlijk. Daarom zal, zoowel het betwisten van de heerschappij ter zee, als het c.q. uitoefenen van deze heerschappij, in Nederlandsch-Indië kunnen geschieden met strijdkrachten, die een zgn. „kruisergroep” vormen.

VII. Daar de tegenstander vermoedelijk over een overmacht aan strijdkrachten zal beschikken, doch bij de oorlogvoering meer aan taken gebonden is dan wij, is het ongewenscht kracht tegen kracht te zetten, daar dit onvermijdelijk tot een voor ons nadeelige uitwisseling van deze krachten moet voeren. Succes is in dit geval slechts te verkrijgen, door het stellen van bewegelijkheid tegenover 's vijands gebondenheid, onder het uitbuiten van de samenwerking der verschillende wapens. Hierdoor zal, mede in verband met de voordeelen van actie op eigen terrein en in de nabijheid van eigen bases, een krachtsverschil worden vereffend.

VIII. In deze oorlogvoering zullen de middelen voor locale defensie, door hun gebondenheid aan vaste punten, d.w.z. door hun cordon-opstelling en gemis aan initiatief, bij elken aanval onderworpen zijn aan deze ongunstige uitwisseling van krachten; voor de „kruisergroep”, die in groote mate het initiatief behoudt, behoeft dit niet het geval te zijn.

IX. Zoowel in het Rijk in Europa, als in West-Indië en Oost-Indië, zijn naast de locale defensie-middelen „kruisergroepen“ noodzakelijk.

De „kruisergroep“ in Nederl.-Indië moet bestaan uit strategische verkenningskrachten en minstens 4 machtskernen, elk bestaande uit 1 kruiser, 4 torpedootjagers, 4 onderzeeboten en 12 torpedo- of bomvliegtuigen.

DE GRONDSLAGEN VOOR DE DEFENSIE VAN NEDERLANDSCH-INDIË.

(Vastgesteld bij Kabinets-rescript van 18 Maart 1927
No. 49).

1. Doel van de weermacht in Nederlandsch-Indië:
  - a. handhaving van het Nederlandsch gezag in den Archipel tegen onrust of verzet binnen de grenzen, verzekering van rust en orde;
  - b. vervulling van den militairen plicht als lid van de Volkengemeenschap tegenover andere volken.
2. De taak, bedoeld sub 1a. moet in hoofdzaak door het Leger worden vervuld, dat daartoe berekend en uitgerust moet zijn. Voor zoover de Vloot aan de vervulling van deze taak deelneemt, geschiedt dit met de middelen, die beschikbaar zijn voor het doel, bedoeld sub. 1b.
3. De taak omschreven sub. 1b beperkt zich — afgezien van de deelneming met beschikbare middelen aan een gemeenschappelijke actie met anderen — tot handhaving van een strikte neutraliteit in conflicten tusschen andere mogendheden.

Onverminderd de bevoegdheid van den Gouverneur-Generaal om bij het uitbreken van internationale conflicten naar eisch van de dan bestaande omstandigheden over land- en zeemacht te beschikken, wordt voor vaststelling van organisatie en uitrusting van de weermacht er van uitgegaan, dat de neutraliteits-handhaving op Java wordt vervuld door het Leger met steun van de Vloot; in de gewes-

ten buiten Java 'dóór de Vloot, die daarbij op bijzonder kwetsbare punten door het Leger wordt gesteund.

4. De mate, waarin de sub. 1b bedoelde, en onder 3 nader omschreven taak kan worden vervuld, wordt nauw bepaald door onze financieele en personeele krachten.

Het totaal voor land- en zeemacht per jaar te besteden bedrag kan een bepaalde fractie van de gewone jaarlijkse inkomsten niet te boven gaan. In het algemeen zal het cijfer, dat het bedrag dier fractie over de laatste jaren voorstelt, niet belangrijk kunnen worden overschreden.

5. De zeemacht in Nederland-Indië bestaat uit:

- a. de zeegaande vloot;
- b. het drijvend materieel voor locale verdediging en versperring;
- c. de maritieme luchtmacht, en
- d. de maritieme inrichtingen aan den wal.

Het deel sub. a. heeft een sterkte van ten minste:

2 kruisers,

8 jagers en 12 onderzeebooten,

onverminderd de mogelijkheid om aan één of meer van deze schepen krachtens Koninklijke machtiging tijdelijk een andere bestemming te geven.

Voor de zeegaande vloot wordt Soerabaja als basis voltooid. De toegangen naar die haven zullen door batterijen met middelbaar geschut aan den wal worden beschermd.

6. De sterkte van het leger, daaronder begrepen de Europeesche militie, aan infanterie wordt bepaald door hetgeen noodig is voor de vervulling van de sub. 1a. (en 2) bedoelde taak. Voor zoover de infanterie op Java is gelegerd, wordt zij georganiseerd, bewapend en uitgerust, alsmede versterkt met hulpwapens en diensten, voor de neutraliteits-handhaving (met steun van de Vloot) op Java en wel in het bijzonder voor:

- a. de verdediging van Soerabaja te land tegen landings-divisiën van kruiserseskaders, die in den Archipel kunnen worden verwacht;

b. de bescherming van de haven van Tandjong-Priok tegen een actie van enkele schepen, die zich meester zouden willen maken van die haven voor eigen gebruik.

7. Als bijzonder kwetsbare punten bedoeld in het slot van punt 2, worden voor het tegenwoordige beschouwd de plaatsen van opslag en verwerking van zware stookolie: Tarakan en Balikpapan.

Te hunner bescherming zal met gebruikmaking van de in die plaatsen aanwezige personen, die ingedeeld zijn bij de Europeesche militie, een troepenmacht van voldoende sterkte ernstig verzet moeten waarborgen tegen gewelddadige pogingen, met beperkte middelen ondernomen, om zich van die voorraden meester te maken, en indien de overmacht daartoe dwingt, de tijdige vernietiging van de voorraden moeten verzekeren.

8. Indien Nederlandsch-Indië ondanks het ernstig pogen om buiten den oorlog te blijven, daarin toch betrokken wordt, zal de aanwezige weermacht met de voorhanden middelen zich zoo goed mogelijk tegen elke bezetting van ons gebied verzetten, in afwachting van den steun, die ons mocht worden verleend.

De Voorzitter.

Ik dank den Inleider voorloopig zeer voor zijn bijzonder belangwekkende rede. In verband met het vergevorderd uur kan ik aan ieder der drie debaters, die zich hebben opgegeven, niet langer spreektijd toestaan, dan ongeveer zeven minuten. Het woord is thans aan den heer Mantel.

Kapitein Gen. Staf K.N.I.L. P. G. Mantel.

M. d. V., Excs., M. H.

Ik moge beginnen met een woord van hulde aan den Inleider voor zijn voortreffelijke rede. Uitvoerig en duidelijk heeft hij uiteengezet, welke beteekenis Neder-

landsch-Indië voor Nederland heeft en welke plichten hieruit voor het Nederlandsche volk voortvloeien:

Dat ik thans het woord heb gevraagd, is niet zoozeer ter bestrijding van den geachten Inleider, als wel tot het geven van enkele aanvullingen, waarbij ik op sommige punten de zaken eenigszins anders zal belichten.

Ten rechte heeft de Heer de Ronde aan de beantwoording van de vraag „welke zee- en luchtmacht voor de verdediging van Nederlandsch-Indië noodzakelijk zijn” doen voorafgaan een algemeene uiteenzetting over de wijze, waarop een gewapend conflict, waarin Ned.-Indië wordt betrokken, zal worden uitgevochten. Het is uiteraard van het hoogste belang er naar te streven zich daarvan een klaar beeld te vormen, om op dien grondslag het voor Ned.-Indië noodige defensiesysteem te ontwikkelen.

In stelling II nu blijkt de Inleider van oordeel te zijn, dat een conflict, waarin Ned.-Indië betrokken is, altijd den vorm zal aannemen van een maritiemen oorlog. Ik vermeen echter, dat er gegronde reden bestaat voor twijfel aan de juistheid van deze stelling. De Inleider heeft trouwens zelf in den loop van zijn betoog deze stelling eenigszins ondermijnd, toen hij sprak over de mogelijkheden van aanranding van ons grondgebied in Ned.-Indië.

Het conflict, waarin wij betrokken kunnen worden, zal zeer waarschijnlijk van samengestelden aard zijn, waarmede ik bedoel, dat wij deelgenoot zullen zijn in een bondgenootschap. Nu laat het zich wel denken, dat de strijd tusschen onzen bondgenoot (onze bondgenooten) en onzen tegenstander (onze tegenstanders) uitsluitend van maritiemen aard zal zijn. Dit is echter voor ons niet van de meeste beteekenis, voor ons is in de eerste en belangrijkste plaats van belang te weten, in welken vorm de strijd tusschen ons en onzen tegenstander zich zal ontwikkelen.

Aangezien wij, gezien in groot strategisch verband, nimmer aanvaller zullen zijn, moeten wij afwachten in welken vorm de tegenstander den oorlog tegen ons zal voeren.

Er kunnen voor den tegenstander twee redenen zijn om

niet dadelijk de hand uit te strekken naar ons grondgebied in Ned.-Indië, doch zich te beperken tot een maritiemen oorlog en wel, omdat hij ons grondgebied niet rechtstreeks aangrijpen *kan* of omdat hij dat niet *wil*.

Dat de tegenstander het niet zou kunnen, zou moeilijk vol te houden zijn. De Heer de Ronde spreekt in zijn zevende stelling zelf het vermoeden uit, dat de tegenstander over een overmacht aan strijdkrachten zal beschikken en uit dien hoofde ziet de Inleider er van af kracht tegenover kracht te stellen. Daaruit volgt dus, dat erkend moet worden, dat de tegenstander ons gebied zou kunnen binnendringen en tot het bezetten van territoir zou kunnen overgaan.

Maar dan is de oorlog niet langer van uitsluitend maritiem karakter en daarmee treedt dan tevens de betekenis van de verdediging te land naar voren.

De tweede mogelijkheid is, dat de tegenstander zijn doel tegenover ons wil bereiken door uitsluitend den maritiemen oorlog toe te passen; hij zou zich dan dus bepalen tot den oorlog met beperkt doel, de z.g. „limited war”. De „limited war” vond, en vindt wellicht nog, aanzienlijken aanhang in Engeland. Doch niet ieder denkt er zoo over; de bekende Fransche Admiraal Castex b.v. noemt in zijn „Théories stratégiques” de leer van de „limited war” „complètement stupide”; zij leidt naar zijn oordeel tot een krachtsinspanning, welke te gering is om het groote doel te bereiken. Castex verwijt den Engelschen dan ook een stereotiepe onderschatting van het belang der landstrijdkrachten en wijst er voorts op, dat Japan de eenige zee-mogendheid is, welke haar landstrijdkrachten niet verwaarloost.

Ik meen hiermede te hebben aangetoond, dat wij een gebeurlijken tegenstander noch het vermogen, noch den wil kunnen ontzeggen den strijd tegen ons anders dan als een uitsluitend maritiemen oorlog te zullen voeren.

Kan men dus bewijzen, noch voorspellen, dat een conflict, waarin Ned.-Indië is betrokken, altijd den vorm van een maritiemen oorlog zal aannemen, dan heeft dat zijn

belangrijke consequenties voor de beteekenis van de verdediging te land. Op die consequenties behoef ik thans niet nader in te gaan; ze voor den geest te roepen moge op dit oogenblik voldoende zijn.

Thans een enkel woord over de door Inleider gewenschte luchtstrijdkrachten en dan in het bijzonder over wat men gemeenlijk noemt de „slagluchtmacht”.

De Inleider wenscht de beschikking over torpedo- of bomvliegtuigen. Dat men met de aanschaffing van torpedovliegtuigen een gelukkige keuze zou doen, vermeen ik sterk te mogen betwijfelen. In 1933 schreef de toenmalige Kap.-Luit. ter Zee Ferwerda in het Marineblad: „Van invoering van het torpedowapen moet, vooral ook uit een oogpunt van bezuiniging en vereenvoudiging, worden afgezien.”

Er is echter meer dat pleit tegen de aanschaffing van torpedovliegtuigen. Het is bekend, dat het torpedovliegtuig zijn aanval moet uitvoeren door zeer laag over het water vliegend, op een afstand van 500 à 600 m. van het doel de torpedo af te werpen. Het is evenzeer bekend, dat de luchtafweer van oorlogsschepen den laatsten tijd door het opstellen van automatische wapenen met groote vuursnelheid, zeer aanzienlijk aan kracht heeft gewonnen. De aanval op korten afstand, zooals die voor torpedovliegtuigen wordt vereischt, is daardoor wel een uiterst hachelijke onderneming geworden.

Men kan het risico eenigszins verminderen door met een groep vliegtuigen gelijktijdig uit verschillende richtingen het doel aan te grijpen. Niettemin schreef een Italiaansch deskundige eenigen tijd geleden, dat hij het verliespercentage bij een zoodanigen aanval op 50 schatte. Voor een groep torpedovliegtuigen zou dan na een geslaagden aanval kunnen gelden: „nog zulk een overwinning en zij is verloren.” Ik acht mij niet voldoende deskundig om thans te zeggen, dat het gebruik van torpedovliegtuigen volstrekt verwerpelijk is, doch wel acht ik de mogelijkheden daarvan bepaaldelijk problematiek.

Ik zal het op prijs stellen de meening van den Heer de Ronde hierover te mogen vernemen.

Mijn voorkeur gaat uitgesproken uit naar den bommenwerper, welke wellicht iets minder trefkans heeft dan het torpedovliegtuig, doch daartegenover staat, dat de bommenwerper zeer aanzienlijk geringer kans heeft om zelf getroffen te worden.

De Inleider wenscht verder de bomvliegtuigen te koppelen aan de machtskernen van de kruisergroep. Van de wenschelijkheid daarvan ben ik niet overtuigd. Van onze zeestrijdkrachten zegt de Heer de Ronde in stelling VII, dat het niet wenschelijk is kracht tegen kracht te zetten. Maar de bommenwerpers zijn slagwapen bij uitnemendheid en zij kunnen niet anders zijn. Het is m.i. dan ook een miskennis van het karakter van den bommenwerper als men dit toestel met zijn formidabele snelheid — een snelheid, welke toch 12 à 15 maal zoo groot is als van de vloot — zou dwingen op of bij de vloot te blijven. De bommenwerpers behooren in massaal verband toe te slaan, indien hun tegenwoordigheid vereischt wordt en niet gebonden te zijn aan een slechts langzaam verplaatsbare scheepsmacht.

In Nederlandsch-Indië is thans een slagluchtmacht van landbommenwerpers groeiende. Die zal straks, na het bereiken van den gewenschten uitbouw, in staat zijn om snel, massaal en hard als een moker toe te slaan daar, waar in den Nederlandsch-Indischen Archipel ons grondgebied mocht worden aangerand.

M. d. V., ik zou deze zaken niet te berde brengen als marine en leger in de toekomst elk de strijdmiddelen zouden kunnen krijgen, welke zij vermeenen noodig te hebben. Het verleden heeft echter geleerd, dat de financieele middelen altijd bescheiden zullen zijn en daarom tracht ik mede te zoeken naar een accoord, waarop gezamenlijk kan worden gearbeid. Samenwerking van landbommenwerpers met deelen van de zeemacht blijft m.i. mogelijk; c.q. kan dit geschieden door voor bepaalde opdrachten

bommenwerpers tijdelijk ter beschikking van de betrokken marine-autoriteiten te stellen.

Wegens den voor het debat zeer beperkten beschikbaren tijd moet ik verschillende andere onderwerpen laten rusten. Ik moge ten slotte alleen nog het volgende opmerken. De Heer de Ronde heeft als zijn meening gegeven, dat de landbommenwerpers uitsluitend voor de locale defensie zouden moeten worden gebruikt. Dit zou n.m.m. wel een zeer oneconomisch gebruik zijn van deze toestellen met hun hooge snelheid en groote werkingssfeer.

De Heer Th. Schaepman.

M. d. V. Het zal Inleider niet verwonderen, dat ik aan de gedachtenwisseling over zijn voordracht, die ik met belangstelling heb aangehoord deel neem. In zijn functie aan de Hoogere Marine Krijgsschool heeft Inleider ook wel kennis moeten nemen van hetgeen elders gesproken en geschreven werd, zoodat hij mijn inzichten kent omtrent de staatkundige verhoudingen tusschen den Gouverneur-Generaal, den Commandant van de zeemacht en den Minister van Defensie.

Verder zal hij zonder twijfel weten, dat de waarde van de kruisers door mij niet hoog wordt aangeslagen en eveneens dat ik mij met kracht verzet heb tegen de overbrenging van de reserve uit Indië naar Nederland, waartoe de vorige minister besloten had, zooals bleek bij de laatste wijziging van de Dienstplichtwet.

Het is onmogelijk met het oog op den tijd die mij gegeven is, al deze verschilpunten te bespreken, hoe gaarne ik dit ook zou doen. Ik wil daarom beginnen met mij aan te sluiten bij de verdediging van de beteekenis der landvliegtuigen voor de verdediging van Indië, zooals deze uiteengezet is door den Kapitein Mantel. Ik ben overtuigd, dat zij voor de verdediging van Indië in zijn geheel, van veel grooter beteekenis zijn, hetgeen uit de te houden oefeningen ook wel zal blijken, dan de watervliegtuigen, als onderdeel van de vloot.

Moet ik hiermede voor wat dit punt betreft met het oog op de tijd volstaan, thans ook kort enkele vragen en opmerkingen over andere zaken.

Waarom spreekt de Inleider van dezen avond toch zoo over het Nederlandsche imperium? Artikel I van onze Grondwet zegt: Het Koninkrijk der Nederlanden omvat het grondgebied van Nederland, Nederlandsch-Indië Suriname en Curaçao. Moet men nu daarvan gaan afwijken en wil men de terminologie nog mooier maken? Want als men van Dale's Groot Woordenboek der Nederlandsche taal opslaat, vindt men daar „Imperium" aangeduid als „keizerrijk", het imperialisme, als een politiek van heerschzucht, een streven naar oppermacht, allemaal woorden, die gedachten opwekken, welke al zeer weinig met onze Nederlandsche aard strooken.

Of wordt dat woord soms gebruikt met de bedoeling onze vlootpolitiek op dezelfde basis te schoeien, als dat met de Britsche vloot het geval is, waar de moederland-sche vloot inderdaad de verdedigster is van het geheele Imperium en dat kan zijn, omdat Engeland met de Dominions over de daarvoor noodige middelen beschikt en het wereldrijk zijn belangen over de geheele aardbodem heeft. Tegen een dergelijke vlootpolitiek door ons land te voeren, moet ik ten sterkste opkomen, want de deelen van ons Koninkrijk blijven immers tot drie ver uiteen gelegen gebieden beperkt en er kan geen sprake van zijn, dat de verdediging daarvan op analoge wijze als bij het Britsche wereldrijk kan worden gevoerd.

De verdediging moet tot die bepaalde gebiedsdeelen beperkt blijven en inplaats van een imperiale defensie, kan slecht sprake zijn van een regionale, dat nog weer wat anders is, dan de locale waarop in de negen stellingen van den Inleider gedoeld wordt. De locale immers bepaalt zich tot bepaalde plaatsen, die van Soerabaia, Tarakan enz., de regionale strekt zich uit tot het geheele gebiedsdeel.

Die regionale defensie nu moet worden ingericht naar hetgeen elk gebiedsdeel eischt en nu zal wel niemand

tegenspreken, dat dit wat Indië en Nederland betreft, allerminst hetzelfde is.

De stellingen van Inleider zijn dan ook geheel in strijd met het vlootplan 1930 en met de tegenwoordige plannen van de regeering, maar wat mijns inziens nog belangrijker is, met alle uitspraken van de commissies die in de laatste 30 jaren belast zijn geweest met het ontwerpen van voorstellen voor de Defensie in Indië.

Bestudeert men die rapporten door verschillende commissies over de defensie van Indië uitgebracht, dan komt het verschil steeds scherp naar voren en ik wil hier enkele passages uit het rapport van de Staatscommissie 1912 aanhalen, omdat dit de verdediging van Indië waarlijk in grooten stijl heeft gezien.

Op blz. 34 zegt de commissie:

Eene vergelijking van de taak der Zeemacht in Nederlandsch-Indië met die, waartoe zij zich in Nederland moet bepalen, doet reeds dadelijk inzien, dat deze beide in zoover uiteenloopen, dat de eischen, die aan de verdedigingsmiddelen in elk der beide gebiedsdeelen gesteld moeten worden, niet identiek behoeven te zijn.

En op blz. 35 laat zij dan volgen:

Uit de gegeven uiteenzetting van de taak der Zeemacht in Oost-Indië en van die in Nederland blijkt niet alleen dat de eischen aan een vloot in Oost-Indië te stellen, anders kunnen zijn dan die voor een vloot hier te lande gelden, maar ook dat, willen beide vlootdeelen ieder voor zich voor haar taak berekend zijn, de samenstelling van elk hunner beschouwd moet worden in verband met de bijzondere eischen, welke de vervulling van die taak stelt.

Warmer pleidooi voor de regionale defensie laat zich moeilijk denken en uit een oogpunt van algemeene preventie zal het verreweg het beste zijn elk gebiedsdeel voor

alles self-supporting te doen zijn in defensieopzicht en terdege rekening te houden met de zeer verspreide ligging van het Koninkrijk en de lange tijden die noodig zijn, om weermiddelen van het eene gebiedsdeel naar het andere te verplaatsen.

Zoo denkt ook blijkbaar de tegenwoordige Minister van Defensie er over die in zijn Memorie van Toelichting heeft medegedeeld, dat hij den maatregel van zijn voorganger, wat de onderzeebooten betreft, niet kan volgen. Minister Colijn wilde n.m. een deel van de Indische booten hier te lande stationneeren, geenszins uit imperiale, maar slechts uit oefeningsoverwegingen, samenhangend met de wijze van personeelsvoorziening der vloot in Indië. Zijn opvolger heeft echter bezwaren tegen de vermindering van de Indische onderzeebootsterkte en wil die onaangetast laten. Is er beter bewijs te bedenken, dat hij in dien imperialen opzet al heel weinig vertrouwen heeft en er niet op durft te vertrouwen, dat wat niet in Indië aanwezig is, daar tijdig zal kunnen aankomen, als werkelijk gevaar dreigt? Als hij zijn overwegingen voortzet, zal hij wat de kruisers en jagers betreft tot dezelfde conclusie moeten komen, zooals meermalen door mij verdedigd, te meer daar ik meen dat deze bewindsman zich als Kamerlid in gelijken geest geuit heeft.

Hedenavond is het woord Staatsmarine nogal eens gebruikt, maar wat bedoelt Inleider daar toch eigenlijk precies mede? Ik meen dat dit woord het eerst gebruikt is door Jhr. van Karnebeek, den toenmaligen Minister van Buitenlandsche Zaken, maar zeker niet in dien zin, dien men er tegenwoordig aan geven wil.

Een Marine, die uit twee deelen is samengesteld, waarvan elk in een bepaald gebiedsdeel verblijft, maar die beide onder het Opperbestuur ressorteeren, is evengoed een Staatsmarine, maar in dien zin beschouwen de Staatsmarinisten het hun dierbare begrip zeker niet. Voor hen is éénhoofdige leiding onder den Minister van Defensie in Nederland het criterium, alweer een navolging van de Britsche Marine, waar onverschillig in welk deel van het

Imperium de vloot toeft, het beheer blijft bij Whitehall in Londen.

Wil men dien weg op, dan zal toch eerst de Indische Staatsregeling en het Regeeringsreglement van Curaçao en Suriname, in dien geest gewijzigd moeten worden en niet minder de wijze waarop de kosten van de vloot, niet alleen die van aanbouw maar veel meer nog die van exploitatie, gedragen moeten worden. Al jaren lang, ik meen vanaf 1925, is men doende een regeling voor de verdeeling der Indische vlootkosten te vinden, die zich bij de hoofdlijnen van onze Indische Grondwet aansluit. In stelling III van Inleider leest men evenwel waar de schoen wringt. Daar wordt gewezen op de gedeelde verantwoordelijkheid voor de verdediging van Indië over twee Ministers en de Inleider noemt dit een zonderlinge figuur. Inderdaad zonderling, omdat de verantwoordelijke man voor de verdediging van Indië uitsluitend en alleen de Minister van Koloniën is en door de ongelukkige administratieve betrekkingen van art. 31 Ind. Staatsregeling, waarvan niemand weet, wat daarmede bedoeld wordt, de Minister van Defensie, via het Departement der Marine te Batavia, zich al meer en meer gaat begeven op een terrein, dat het zijne niet is. Hiertegen meen ik mij te moeten verzetten. Wil men den minister van Defensie een andere verantwoordelijkheid geven, dan langs den Koninklijken weg, door wijziging van de Staatsregeling waartoe men echter tot heden geen kans heeft gezien. Het vraagstuk is sedert 1865 meermalen in onderzoek geweest. Gewaakt dient evenwel tegen handelingen in strijd met de wet.

Een sprekend voorbeeld daarvan is in de rede van den Regeeringsgemachtigde voor Marine te vinden, die deze onlangs bij het begrootingsdebat in den volksraad gehouden heeft. Toen beweerde hij, dat de Indische Regeering niets te maken had met de aanneming van Europeesche schepelingen in Indië, die een vast Indisch dienstverband aangingen, wier taak dus uitsluitend tot de verdediging van Indië beperkt zou blijven en die ook geheel door Indië betaald zouden worden. Denkt men waarlijk, dat dit de

instemming kan hebben van den tegenwoordigen Minister van Koloniën, die als oud Vice-President van den Raad van Ned. Indië waarlijk wel weet tot hoever de bemoeiingen van den Minister van Defensie naar Indisch Staatsrecht behooren te gaan? Over de beslissing van den Minister van Defensie, waarbij een veel grooter deel van de Europeesche militie in Indië voor de bemanning van de vloot werd bestemd en waarin de Indische Regeering in het geheel niet gekend was, zal ook het laatste woord wel niet gesproken zijn. Ten slotte, want mijn tijd is om, kan ik meegaan met stelling V van den Inleider maar met zijn meening, dat in de Grondslagen voor de verdediging van Ned. Indië de maritieme defensie voorop moet staan, voor zoover het beheerschen van de zee-verbindingen hoofdtak van de geheele weermacht zou moeten zijn, *niet*. In deze sta ik veel meer op het standpunt, dat wordt ingenomen door den legercommandant, die dezer dagen in den Volksraad verklaarde, dat het luchtwapen sedert 1927 een vooraanstaande plaats in de weermachten heeft oververd en dat daarmede bij de wijziging van de grondslagen rekening dient te worden gehouden en verder dat de achtste grondslag voor de verdediging reeds nu gelegenheid biedt met alle deelen van de aanwezige weermacht dus, ook met de luchtmacht zich te verzetten tegen elke bezetting van ons gebied, zoodat dit niet in de eerste plaats de taak is van de Marine.

Luitenant ter zee der 1ste klasse A. J. Bussemaker.

Mijnheer de Voorzitter, Excellenties, Mijne Heeren.

Uit de zeer gewaardeerde lezing van den Inleider, die mij bereidwillig ter hand werd gesteld, waarvoor ik hem hier mijn dank betuig, komen twee begrippen naar voren die mij in het bijzonder hebben getroffen en die in beschouwingen over maritieme defensie-aangelegenheden maar al te dikwijls ontbreken. Spreker heeft n.l. op overtuigende wijze aangetoond:

1°. dat de handelsbescherming voor ons een kwestie van de eerste orde is,

2°. dat in de maritieme defensie een sterk offensief element aanwezig behoort te zijn.

Wat de handelsbescherming betreft moge ik er de aandacht op vestigen, dat dit juist voor de oorlogvoering ter zee in de Europeesche wateren zoo'n belangrijk vraagstuk kan zijn. Het is onnoodig om in deze vergadering aan te toonen hoe afhankelijk ons land is van den invoer van zgn. strategische materialen, grondstoffen en voedingsstoffen. Mineralen worden hier te lande niet gevonden, terwijl de zelfvoorziening op schier ieder gebied groote leemten vertoont. Terecht merkt de Inleider op, dat de mobilisatie-jaren waarin wij in feite aan den rand van den hongersnood zijn geraakt, in deze een duidelijke taal spreken. Dit is des te ernstiger omdat wij niet vochten en op vrijwel ieder gebied rigoureuze bezuinigingsmaatregelen konden worden getroffen, terwijl ons anderzijds — en hierbij denk ik aan onze geëxposeerde kolenmijnen en het landbouwgebied van Groningen en Friesland — geen productiegebieden waren ontvallen. Ons economisch leven is in Holland een der zwakke punten van onze oorlogspotentieel, het ligt voor de hand, dat een vijand ons hier zal trachten aan te tasten. Boven land zal dit d.m.v. den luchtoorlog geschieden, ter zee door aanvallen op onze handelsverbindingen, *ook al oefenen onze bondgenooten de heerschappij ter zee uit!* Snelle bovenwaterschepen, onderzeebooten, onderzeebootmijnenleggers en vliegtuigen, grijpen nu eenmaal over deze heerschappij ter zee heen! Dit alleen al maakt de stationneering van een kruisergroep, hier te lande noodzakelijk, terwijl daarenboven het kunnen beschikken over zeegaande oorlogsschepen en een eigen maritieme vliegdiens evident is. Ik zal dit thans niet verder uitwerken maar alleen de hoofdzaak van mijn betoog nog eens naar voren brengen in de stelling:

De opvatting als zou in alle oorlogsgevallen de taak van de Marine zich hier te lande kunnen beperken tot zuivere kustverdediging, kan niet worden gehandhaafd.

Thans het offensieve element in de maritieme defensie. Ten aanzien van de verdediging van Java liet de geachte Inleider een zeer optimistisch geluid hooren. Hij achtte den rechtstreekschen aanval op dit eiland mede in verband met de versterking van het Koninklijke Nederl.-Indische Leger niet wel mogelijk. Aanvaardt men deze zienswijze, dan kan men verwachten dat onze tegenstander zich aan den omtrek van de archipel zal nestelen, teneinde daarna op de klassieke manier, zich voortdurend beter inrichtend, zijn pionnen geleidelijk aan naar voren te verschuiven. Voor ons is het onaangename van deze actie, dat wij meestal het landen van troepen, vooral ook omdat dit 's nachts kan geschieden, niet kunnen beletten.

Men verkondigt wel eens de stelling dat de vliegdiens hiertegen afdoende kan optreden, maar dan worden eenige belangrijke punten over het hoofd gezien, n.l.

1o. Om eenigszins gevrijwaard te zijn tegen nachtladingen op beperkte schaal, dienen de acties der bomvliegtuigen te steunen op een sluitende ver in zee uitgevoerde verkenning, wat bij een eilandengebied van een uitgestrektheid als half Europa er op neerkomt dat beschikt moet worden over eenige honderdtallen vliegtuigen, met alles wat hieraan annex is. Ik noem in verband hiermede een groot aantal snelle bovenwaterschepen ter bescherming van den aanvoer van bedrijfsstoffen, enz.

2o. De weersomstandigheden zijn dikwijls van dien aard dat van het bomvliegtuig niet veel verwacht kan worden. Een typisch voorbeeld hiervan is Tarakan met zijn 8 regenmaanden, met lage bewolking en buien. Het torpedo-vliegtuig zou hier alleen uitkomst kunnen brengen, vooral achter nevelschermen. De Engelsche Marine prefereert thans torpedo-vliegtuigen boven bombardeurs. Dan staan wij dus voor de onaangename verrassing dat de vijand aan den wal staat en de vraag moet worden gesteld; wat nu te doen? Als vanzelf, en ik redeneer hiermede geheel in den geest van den Inleider, komt dan de strijd op de verbindingen nog meer naar voren. Dit wil dus zeggen een

maritiem uiterst offensief optreden, en wel met alle mid- delen, dus met bovenwaterschepen, onderzeebooten en last not least vliegtuigen.

Hieruit volgt weer hoe harmonisch de hier genoemde wapens moeten kunnen samenwerken. Maar er kan nog iets anders worden overwogen.

Immers Inleider toonde duidelijk aan, dat met luchtbombardementen een vijand niet kan worden verdreven. Dit gelukt zelfs niet in Madrid laat staan in onze Indische terrzinen! Dan rijst als vanzelf de vraag of het niet mogelijk is hiervoor het klassieke wapen te bezigen, n.l. de infanterie, en een soort guerilla ook buiten Java te gaan voeren. Bedoeld vraagstuk komt in feite hierop neer of het mogelijk is kleine goed uitgeruste speciale troepenafdeelingen zonder verliezen over zee te vervoeren. Vroeger stond men hier sceptisch tegenover. Maar M. H. de maritieme tactiek heeft zich in deze, dank zij het vliegtuig en de enorme snelheden der bovenwaterschepen, grondig gewijzigd. Steunende op een maritieme vliegverkenning en gebruik makende van de nachtperioden kan men vrijwel zonder risico, mits het geschiedt met snelle oorlogsschepen, troepen verplaatsen.*) U ziet hoe bewegelijk dan de geheele oorlogvoering wordt, U ziet hoe dwaas de propaganda die van zekere zijde gevoerd werd om de Marine haar snelle eenheden (kruisers) te ontnemen, genoemd moet worden.

Het systeem wordt dan aldus dat door ons het basiscomplex stevig wordt vastgehouden en wij daar omheen — waarbij wij ons zelfs niet tot Indië beperken — ter zee, en waar mogelijk te land, offensief optreden.

Voeren wij deze strategie inderdaad met succes door, waaruit weer volgt dat voldoende strijdmiddelen (lees maritieme middelen) aanwezig moeten zijn, dan zou de vijand in de verleiding kunnen komen metterdaad Java rechtstreeks aan te vallen; waarbij wij dan van harte hopen dat hij zich te pletter zal loopen! Een gevolg van onze bewegelijke guerilla strategie (door de Marine aangeduid als de strategie der „fleet in being”), is dan uiteindelijk dat de

1) M.i. ligt hier een belangrijke taak voor de Mariniers.

heele weermacht tegen hem wordt ingezet. U ziet het, ook hier de harmonische strategische samenwerking tusschen de beide deelen der weermacht!

Resumeerende stel ik mij dus de in Indië te voeren strategie niet voor als een leidelijk defensief afwachten in cordonopstelling, zooals de vlootwet 1920 dit propageerde, maar als een bewegelijk systeem met als leitmotief „aanvallen”.

Ook in Holland mogen wij, zooals ik U reeds ontvouwde, ons niet enkel en alleen tevreden stellen met het beveiligen van de kust, maar wij moeten de wijde zee op!

Dit alles M. H. ligt voor mij besloten in de voordracht van den geachten Inleider, met wiens betoog ik dan ook ten volle instem; — ik kon niet nalaten, omdat de zaak mij zoo na aan het hart ligt, hier een en ander nog eens met mijn eigen woorden naar voren te brengen.

Ik dank U zeer Mijnheer de Voorzitter!

Luitenant ter Zee 1e klasse F. S. W. de Ronde.

Mijnheer de Voorzitter, *)

Nu het door tijdsgebrek op den avond van de lezing, niet mogelijk was de verschillende debaters mondeling te beantwoorden, verheugt het mij, dat ik Uwe toestemming kreeg, mijn repliek schriftelijk op te stellen.

Ik moge voorts de drie debaters, en speciaal den Luitenant ter zee 1e klasse Bussemaker, dank zeggen voor de welwillende woorden, welke tot mij zijn gericht.

De Kapitein van den Generalen Staf K.N.I.L. Mantel is van meening, dat een conflict waarbij Nederlandsch-Indië betrokken is, niet altijd de vorm behoeft aan te nemen van een maritiemen oorlog, zooals ik in mijn tweede stelling naar voren heb gebracht. De geachte debater trekt uit mijn betoog de conclusie, als zoude ook ik met deze stelling in tegenspraak zijn geweest, meer speciaal waar het de formulering betrof van het punt 8

---

1) Wegens tijdsgebrek is deze repliek ter vergadering niet uitgesproken.

der defensie-grondslagen. Ik geloof, dat hier een misverstand aanwezig is over het begrip *maritiem conflict*. Naar mijne meening is iedere oorlog tusschen twee landen, door een zeegebied van elkaar gescheiden en waarbij beide partijen ter zee strijdkrachten kunnen inzetten, een maritiemen oorlog. Dat er gedurende den strijd episoden kunnen voorkomen, waarin een der partijen een expeditie-macht naar een gedeelte van het vijandelijk gebied overbrengt, kan het karakter van den oorlog niet veranderen. Behalve 's vijands handelswegen zullen dan ook zijn oorlogsverbindingen moeten worden aangetast; de vijand op zijn beurt, zal eerst in voldoende mate de heerschappij ter zee moeten verwerven, alvorens de expeditie een aanvang kan nemen. De oorlogsverbindingen over zee zullen vóór, tijdens of vooral ook na de landing steeds het maritiem karakter accentueeren. Dat de aanval op Java allereerst het vernietigen van onze *Marine-basis* beoogt, past volkomen in deze redeneering.

Ik ben het geheel met den Kapitein Mantel eens, dat groote waarde moet worden gehecht aan de sterkte van de landstrijdkrachten op Java; ik meende, dat ik dit voldoende naar voren heb laten komen. Hoe grooter deze kracht, hoe meer troepen een eventueele aanvaller in het geding moet brengen, en hoe grooter de risico's worden van een dergelijke onderneming. Nimmer heb ik dan ook de groote preventieve waarde van een voldoende sterk modern ingericht leger ontkend; ook niet waar ik betoogde, dat een vijand zijn aanval tegen Nederlandsch-Indië altijd zal beschouwen als een „limited war”, d.w.z. een oorlog, waarvoor niet zijn geheele Volkskracht wordt ingezet. Tegen deze poging van den vijand om het conflict te localiseeren heb ik naar voren gebracht, dat wij onze oorlogvoering over de geheele wereld moeten zien uit te breiden. De verspreide ligging van het Koninkrijk biedt ons daarvoor de gelegenheid. Het zijn juist de wereldbelangen, die het zwakke punt van den belager vormen en de mogelijke aantasting van dit zwakke punt kan oorzaak zijn, dat hij zich tweemaal zal bedenken alvorens de

onherroepelijke stap te wagen. Wanneer de groote mogendheden tevens zien, dat wij alles op alles zetten, dat wij het conflict zullen trachten te rekken zoolang wij kunnen, is er kans dat zij gedwongen worden ons niet alleen te laten.

Wat het gebruik van torpedo-vliegtuigen betreft kan ik kort zijn. Dit strijdmiddel wordt thans door alle buitenlandsche marines krachtig ontwikkeld. De reden hiervan is door de practijk naar voren gekomen, nml. dat de bomaanval onder bepaalde weersomstandigheden als slecht zicht en lage bewolking, niet goed meer uitvoerbaar is en de torpedo-aanval dan betere kansen op succes biedt. Door gebruik van zeer wendbare snelle vliegtuigen en door toepassing van nevelschermen wordt de veiligheid van de aanvallende vliegtuigen verhoogd. Luitenant ter zee Bussemaker wees reeds op de 8 regenmaanden te Tarakan, ik wil daar nog aan toevoegen, dat in onzen Archipel tijdens de West-moesson vele dagen voorkomen, waarop een bomaanval is uitgesloten, maar een torpedo-aanval nog redelijke kans van slagen heeft. Daarbij komt nog de veel grootere uitwerking van een torpedotreffer in vergelijking met een bomtreffer. De door mij gepropageerde 4 à 5 tons vliegtuigen kunnen bovendien naar willekeur worden benut als bommenwerpers en torpedo-vliegtuigen.

De Heer Mantel uitte een bezwaar tegen het koppelen van de snelle vliegtuigen aan de veel langzamere schepen. Ik had deze opmerking niet van Zijn WelEd. Gestr. verwacht. Hij weet toch, dat het niet gaat om een gezamenlijke opmarsch naar het gevechtsterrein, doch dat ik hier doelde op de strategische en tactische samenwerking der verschillende wapens. In verband hiermede moge ik verwijzen naar hetgeen Maarschalk Badoglio in zijn boek over de samenwerking van vliegtuigen met de legerstrijdkrachten schrijft. Deze Maarschalk is een der weinigen, die over oorlogspractijk beschikt en hij legt speciaal de nadruk op de absolute noodzakelijkheid van het „koppelen” van vliegtuigen aan de infanterie! Het wil mij voor-

komen, dat de *verplaatsings*-snelheid van dit wapen nog heel wat geringer is dan van moderne oorlogsschepen. "

En nu het slagluchtwapen. Mijnheer de Voorziter het spijt mij dat ik moet erkennen, dat de groote waarde van het slagluchtwapen, vooral boven zee, mij voorsnog van zeer theoretischen aard lijkt. De geachte debater hecht, zooals ik uit zijn woorden mag opmerken, een groote waarde aan het afweergeschut van de moderne oorlogsschepen, ik meen ook, dat hij de trefkans op snelvarende oorlogsschepen zeer gering achtte. De slagluchtmacht zou dus alleen zijn waarde bewijzen bij aanvallen op handelschepen! Ik betoogde reeds en ik voel mij hierbij gesteund door het inzicht der maritieme deskundigen, dat de lucht-aanval alleen tot zijn recht komt tegen convooien. Mijne Heeren, laten we in elk geval geen half werk doen, doch deze bomaanvallen zooveel mogelijk coördineeren met kruiser-, jager- en onderzeeboot-actie, want dan eerst is met recht succes te verwachten. Het grondbegrip van de „liaison des armes" is onaantastbaar, laten we dit begrip dan ook uitbuiten.

Kapitein Mantel acht met het oog op de financieele middelen het niet mogelijk, zoowel de Marine als het Leger van een slagluchtmacht te voorzien, doch ik voor mij acht het dan zeer onlogisch dat, (zooals ook de niet-maritieme leden van de commissie-Kan dit voorstelden), juist een landmachtstrijdmiddel de taak zou moeten overnemen van een maritiem wapen! Aan den anderen kant acht ik het heel goed mogelijk, dat een *maritieme* slagluchtmacht ook het bombardeeren van gelande troepen op zich neemt; veronderstellingen als zou dit luchtwapen meer boven land dan boven zee ageeren acht ik geheel uit de lucht gegrepen.

De geachte debater wil desnoods de beschikbaarstelling van landbombardeurs voor een maritieme actie aanvaarden, doch het is mijn overtuiging, dat zulke vliegtuigen dan zóólang van tevoren voor hun maritieme taak moeten worden opgeleid, dat zij onvermijdelijk tot de Marine-luchtvaartdienst zullen gaan behooren. De onderscheiding drijver- of

wielvliegtuigen heeft met het principe van het *gebruik* als maritiem wapen niets te maken. Waar bewegende zee-doelen moeten worden aangevallen, begint een zuivere Marine-taak en ik wil speciaal nog eens ernstig waarschuwen voor een geringschatting van de praktische bekwaamheden, die in zoo'n geval van de waarnemers moeten worden geëischt. Het recente geval, waarbij het Duitsche slagschip „Deutschland” werd aangezien voor de Spaansche kruiser „Canarias” (de silhouetten verschillen belangrijk!) zij voor ons een goede les! Ik zou gaarne zoo veel mogelijk willen voorkomen, dat een onzer kruisers die bij nadering van een afdeeling van onze eigen bommenwerpers, en na herkenning van het type ook geen afweermatregelen neemt, de kans loopt plotseling Nederlandsche bommen rond zich heen en wellicht ook op het dek te zien vallen.

De Heer Schaepman maakte bezwaren tegen de begrippen Imperium en Staatmarine en pleitte voor een regionale defensie. Inderdaad het woord Imperium, zooals in van Dalen's woordenboek is verklaard, klinkt niet fraai, al werd het ook wel elders, bijv. in het Parlement gehoord; men denke aan de uitdrukking: „imperiale zelfvoorziening” van den Heer Max van Poll. De gedachte aan machts-politiek mag hieraan geenszins worden verbonden. Ik heb dit woord gebruikt inplaats van: „het Koninkrijk der Nederlanden zooals dit in art. 1 van de grondwet wordt omschreven” en ik verzoek ook den geachten debater het in dezen geest te lezen. Wellicht kan hij mij bij een volgende gelegenheid een betere naam voor hetzelfde begrip aan de hand doen?

Dat de uitdrukking *Staatsmarine* eerst in den laatsten tijd ingang heeft gevonden vindt zijn oorzaak in het feit, dat in onze dagen weer enkele voorstanders, zooals ook de geachte debater, van een zgn. „regionale verdediging” zijn opgetreden. De Marine is nooit anders dan een Staatsmarine geweest, de behoefte van deze nadere aanduiding was vroeger echter niet noodig.

Met het begrip „regionale verdediging” wordt niet

anders bedoeld dan wij in de Marine eveneens „locale defensie” noemen, een in het groot gedachte cordon-opstelling, waarvan de afzonderlijke Rijks-onderdeelen niet in staat zijn elkaar steun te verlenen. Ik acht dit begrip uit een krijgskundig oogpunt geheel verwerpelijk. Het zou een lijdelijk afwachten beteekenen en tot gevolg kunnen hebben, dat door den val van één der gebiedsdeelen het lot van de overige eveneens werd beslist, zonder dat deze één vinger uitstaken om hun noodlot te ontgaan.

Ik wijt de neiging tot dit begrip aan de zoo dikwijls uitgesproken Nederlandsche hokjesgeest en ik ben zeer verheugd hedenavond gelegenheid te hebben gehad tegen dit passieve systeem, deze slechte economie van krachten, stelling te nemen.

De geachte debater twijfelt eraan of het zenden van strijdkrachten van het eene gebiedsdeel naar het andere tijdig zou kunnen plaats vinden en of deze niet te laat zullen komen om nog aan den oorlog mede te doen. Bij een goede „imperiale” strategie is dit een onjuist uitgangspunt. Zoo dra de scheepsmacht de havens verlaat, waar ter wereld ook, bevindt zij zich op het terrein van actie. Het is juist de door mij gepropageerde zee-oorlog, die overal ter wereld medehelpt om het geheele Rijk en daardoor ook elk onderdeel voor den ondergang te behoeden.

Ik juich het toe, dat ook deze debater voor een Staatsmarine een éénhoofdig opperbevel eischt en ik hoop, dat hij zal voortgaan daarvoor propaganda te maken.

Dat de eischen, die Nederland aan de maritieme middelen stelt, geheel anders zijn dan wat Indië vraagt, moge in 1912 naar voren zijn gebracht, doch is nu en voor de toekomst geheel onjuist. Alle moderne eenheden zijn thans geschikt voor den oorlog hier en in de tropen. Ik geloof, dat de leden van bovenbedoelde zoo maritiem-georiënteerde commissie „1912” thans, op de hoogte gebracht van de moderne technische mogelijkheden en vooral door kennisneming van den na den wereldoorlog zich zoo uitbreidende handelsverbindingen van onze eventueele aanranders, geen ander geluid zouden hebben doen hooren, dan ik heden-

avond naar voren bracht. In elk geval achtte deze commissie een reserve voor Indië in Holland aanwezig zeer goed aanvaardbaar.

De oplossing als thans door de Regeering gekozen, om al het materieel geschikt te maken voor actie waar ook ter wereld en Nederland de financiële last van de maritieme weermacht in haar geheel te laten dragen (terwijl de andere gebiedsdeelen naar vermogen steunen), verdient dan ook de volle medewerking van alle Nederlanders.

De Luitenant ter Zee 1e klasse Bussemaker wees speciaal op de handelsbescherming in Europa en ik onderschrijf zijn naar voren gebrachte stelling dan ook volkomen.

Ik moet hier echter nog aan toevoegen, dat voor deze handelsbescherming niet alleen een kruisergroep voor het Rijk in Europa noodzakelijk is, doch dat ook de locale defensie met daartoe geëigende schepen, welke uiteraard alle zeewaardig moeten zijn, dient te worden uitgebreid. Het openhouden van de voornaamste havens is een kwestie van primair belang.

De door den geachten debater naar voren gebrachte denkbeelden van den guerilla-oorlog met troepen in Nederlandsch-Indië hebben mijn volle instemming en liggen geheel in de lijn van mijn betoog.

De Voorzitter.

Mijnheer de Ronde. Ik dank U namens de vergadering zeer voor Uwe zoo belangwekkende en goed gedocumenteerde rede. Het nachtelijk uur dwingt ook mij tot beknoptheid, maar ik wil toch gaarne de gedachte uitspreken, dat Uwe degelijke voordracht ons aller blik in het buitengewoon belangrijke onderwerp van de defensie van Nederlandsch-Indië zeer beduidend verruimd heeft.

Ik wil daarbij uiting geven aan den wensch, dat, ook als het noodig mocht zijn, voor de Indische defensie nog zwaardere offers te brengen dan thans, Nederland moge toonen Indië waard te zijn, ons Indië, zonder hetwelk — de

spreker wees er ons in den aanvang zijner rede op — Nederland nooit zou zijn geworden wat het thans is.

Ik dank voorts U allen voor Uw tegenwoordigheid en sluit deze vergadering.

Mededeelingen van Huishoudelijken aard.

NIEUWE LEDEN.

a. Nederlandsch-Indië:

W. F. H. Anthonijsz., 1e Lt. der Cav. K.N.I.L., D. Berlijn, 2e Lt. Inf. K.N.I.L., F. R. L. Gonggrijp, Lt. ter Zee 2e kl. Kon. Marine.

b. Nederland:

Den Haag: Dr. G. J. de Groot, Res. Lt. Kol. Inf., K. F. Puffius, 1e Lt. Gren., L. V. A. de Leau, 1e Lt. Jagers, P. de Zwart, Kapt. Inf., F. M. Oberstadt, Res. 1e Lt. 7 R.V.A., L. Wittich, 1e Lt. K.N.I.L. b.d., Mr. M. de Niet, Res. Kapt. Inf., Proc.-Generaal Hof v. Justitie in Suriname, C. J. W. van Waning, Lt. ter Zee 1e kl., G. Koudijs, Lt. ter Zee 2e kl. Amersfoort: C. de Winter, Res. Kapt. R.M.A., D. Blanken, 1e Lt. Inf. Amsterdam: I. Wijsman Jr., Res. 1e Lt. R.K.A., R. Lafont, Res. 1e Lt. Inf., Mr. C. van Rij, Res. Kapt. 4 R.V.A., Mr. J. C. Horsman, Res. 1e Lt. 20. R.I. Apeldoorn: G. A. J. Bleeker, Res. 1e Lt. R.K.A. Arnhem: Dr. J. J. Koopmans, Res. Maj. 8 R.I. Bergen (N.-H.): G. N. Th. Diesfeld, Res. 1e Lt. Inf. Bergen op Zoom: T. van Leuven, 1e Lt. 3. R.I. 's-Bosch: Jhr. H. T. A. M. v. Rijkevorsel, Res. 1e Lt. Huz., J. P. Hendriks, Res. 1e Lt. Inf. Breda: K. J. Schrek Cadet-Sergt. K.M.A. te Breda: J. D. ter Beek, J. A. Baron Bentinck, N. Berghuijs, D. J. R. Buisman, W. J. M. Boumans, C. C. Bijl de Vroe, H. C. A. van der Eijk, W. van der Heem, B. B. van der Hoorn, A. van Houte, van der Kam, R. Könings, R. van der Laan, A. Müller, G. P. C. de Neve, S. I. van Nooten, A. T. J. Nooijen, A. R. A. L. Norenborg, L. A. R. J. de Vries Feijens, G. van der Wolf, B. de Zeeuw, W. F. K. Bischof van Heemskerck, J. E. van Iterson, W. C. J. M. van Lanschot, A. J. P. van Stockum, H. M. Dijkman, J. le Heux, C. G. Langelaar, J. W. F. ter Pelkwijk, L. A. D. Kranenburg, F. de Boer, B. M. Boogaerts, F. Brejaart, B. D. F. Bruenese, J. J. Eisma, J. van Elsen, J. C. Engelman, A. J. de Gee, C. J. Hagen, R. W. Hoo-gendoorn, H. J. Huizinga, S. J. L. de Jong, H. K. Karsen, C. Koomen, N. J. van Kregten, H. J. Kroeze, S. van der Laan, L. Labryère, J. M. Lagendijk, A. K. R. de Lange, C. R. R. Manders, M. J. Miedema, N. Meijer, J. C. Peetsold, A. B. Philbert, W. L. Prins, J. H. Quadekker, J. M. Secrève, G. S. Smink, H. Steen, G. Stroink, J. F. C. Terpstra, H. Velema, A. Wagenaar, J. C. Weelleman, H. de With, J. F. W. Zwerver, J. Bosschieter, J. K. L. Koch, W. R. A. Baron van Tuijll van Serooskerken, H. W. Alma, W. J. Arriëns, J. G. v. d. Berg. Eindhoven: J. Pannekoek, Res. Maj. Inf., Giessen-Nieuwkerk: H. J. Kettenborg, Res. 1e Lt. Gren., Arts. Ginneken: J. G. G. Moorees, 1e

Lt. 3 R.V.A., L. N. van der Minne, 1e Lt., Huz. Groningen: J. F. H. de Jonge Melly, 1e Lt. 12 R.I. Den Helder: S. Scharroo, Korporaal-Adelborst der Mariniers. Maartensdijk: B. Verhoeven, Res. 1e Lt. Inf. Maastricht: E. Wetzels, Res. 1e Lt. 13 R.I. Nijmegen: W. G. H. C. Staphorst, Res. 1e Lt. Inf., K. F. H. Zweijpfenning, Res. 1e Lt. 15 R.A. Oegstgeest: J. Holtrust, 1e Lt. Inf. Oosterbeek: Dr. H. C. Valkema Blouw. Overveen: Ir. T. Heijblom, Res. Kapt. Pontonniers. Rotterdam: G. M. van der Maesen, Res. Kapt. R.K.A. Rijswijk (Z.H.): Mr. F. J. M. A. Houben, Res. 1e Lt. Jagers. Sittard: Chr. A. Bock, Res. 1e Lt. 17 R.I. Steenberg: G. van Loon, Res. 1e Lt. Genie. Utrecht: E. H. van Heerde, 1e Lt. Genie, G. 's Jongers, Res. Kapt. 20 R.I. Venlo: L. Kleiboer, Res. Kapt. 19 R.I. Voorburg: J. S. Metz, Gen.-Majoor b.d. Wassenaar: J. A. J. M. Schotman, Res. Kolonel Inf. Zeist: H. Schlimmer, Kapt.-Vlieger, M. Barrik-Bles, Res. Lt. Kol. Inf.

Het Bestuur stelt er prijs op, hier nogmaals openlijk dank te brengen aan hare H.H. Correspondenten voor hun ijver en toewijding aan de Vereeniging en haar thans over de achterliggende moeilijke jaren heeft heengeholpen, zoodat de toekomst hoopvol kan worden tegemoet gezien. Het verslag over den toestand der Verg. volgt in e.v. aflevering.

De aandacht wordt gevestigd op art. 11 van het Regl.: Leden, die voor het lidmaatschap wenschen te bedanken, zijn verplicht zulks vóór den 15den September schriftelijk aan den Secretaris-Penningmeester te melden. Geschiedt die kennisgeving later, dan zijn zij opnieuw verbonden voor het aangevangen werkjaar, dat telkens den 1sten October begint. Voor de leden in Ned.-Indië kan die schriftelijke melding geschieden aan den Hoofdcorrespondent te *Bandoeng*, mits zulks vóór den 15den Juli plaats vindt; en op art. 15 van het Regl.: De contributie van de leden, die in Nederland wonen of aldaar een adres hebben opgegeven, wordt betaald door overschrijving c.q. storting op postrekening No. 78828 kantoor 's-Gravenhage ten name van „Secretaris-Penningmeester der Vereeniging ter beoefening van de Krijgswetenschap”. Het door den Postbeambte af te geven bewijs van overschrijving c.q. storting is als kwitantie te beschouwen. Indien 2 maanden na den aanvang van het werkjaar (het werkjaar loopt van 1 October tot 30 Sept.) de contributie niet op bovenbedoelde wijze is voldaan, dan wordt door den Secretaris-Penningmeester per kwitantie beschikt over de contributie, verhoogd met de invorderingskosten.